

Politisk hykleri

- når politikerne gør som om, der kan spares, uden at det går ud over kvaliteten. Og effektiviseringskataloger lægger røgslør ud

Uni'ernes uddannelser bliver udsat for stadig mere økonomistyring. De mest radikale eksempler er foreløbig to sparekataloger fra konsulentfirmaet Struensee om RUC og om KU-hum'. De enkelte fags rentabilitet m.m. opregnes i en vurdering af "bæredygtighed" på ti parametre, hvor den økonomiske rentabilitet står for 4 parametre, faglighed for 2 og regelrammer (akkreditering og dimensionering) for 2.

"Fagligheder indordnes i en strikt økonomi-tænkning, hvor faglighed er underordnet. I den forstand er rapporterne et symptom på, hvor økonomisk pressede uni'erne er, og hvordan uni'ernes drift nu skal operationaliseres som brikker i et stort samfundsøkonomisk net", siger **RUC-ektor i forvaltningsvidenskab Allan Dreyer Hansen**. Bæredygtighedsbedømmelsen indordnes så hvert fag får karakter. (SE EKSEMPEL OVEN FOR).

"På sine egne økonomistiske præmisser er Struensee-rapporterne såmænd rimeligt håndværk. Men de lægger også et spor ud. De støtter et bestemt styringsparadigme, og er dermed med til at forme de 'dagsordener', som ledelserne skal prioritere ud fra.

Lille spillerum

Men rapporterne accepterer de økonomiske præmisser for sektoren, og dækker dermed over nogle politiske beslutninger:

"Politikerne foregiver, at den offentlige sektor kan effektiviseres, uden at det går ud over serviceniveauet. Og problemet med Struensee-kataloget er, at det bidrager til forestillingen om, at besparelser ikke går ud over uddannelseskvaliteten. Men det er absurd at påstå, at Struensee-forslagene om nedskæringer ikke vil føre til kvalitetsforringelser! Jeg ved ikke om vi kommer til at lave dårligere forskning, men jeg kan med sikkerhed sige, at vi kommer til at lave ringere uddannelser", forklarer han.

"Struensee-rapporten afslører, at der er meget lille spille- eller handlerum til ikke-økonomiske hensyn og til kvalitet. De ansatte og ledelserne kan da protestere med henvisning til – og det dokumenteres også i Struensee-rapporten – at uddannelserne allerede før de nye besparelser er underfinansierede. Men det er politikerne tilsyneladende ligeglade med. Så kunne vi da i det mindste forlange af politikerne, at de ærligt indrømmer, at deres nedskæringer betyder kvalitetsforringelser".

Se ANALYSE: Rationaliseringer side 22-27

Postfaktuel fakta-krig 6
Lektor fik af nok af udokumenterede påstande fra rabiat landbrugslobby

Bestillingsforskning til lobby 8
CBS-rapport kom i stormvejr, da den skjulte at den var købt og betalt af rabiat landbrugslobby, som tilmed selv havde en mand med i rapporteringen

TEMA: Statsstyring 13-17

Embedsmændene styrer 14
Venstre vil stramme statsstyringen og det reformarbejde er foreløbig parkeret i to hemmelige embedsmandsgrupper – med Finansministeriet som central aktør

Politiseret rollespil 16
Skal bestyrelsesformænd være en slags ministerielle topembedsmænd? Eller skal de repræsentere deres uni'er ud fra ideelle samfundshensyn? – lyder spørgsmålet fra afgang bestyrelsesmedlem

Esben Lunde i Praksisudvalget 18
Lektor var med til at kalde Esben Lundes forseelser for "bagateller" i KUs Praksisudvalg. Men han vil ikke anbefale sine studerende at bruge udvalgets citations-standarder

ANALYSE: Rationalisering 22-27

Årets optag: Hum' på skrup 22
Dimensioneringen 2016-19 skærer allerede nu dybt på hum-fag. På KU forudses det, at hum-fakultetet er beskåret med 25 pct. i år 2019

Struensee's sparekataloger 24
RUC og KU-hum' har haft konsulentfirma til at gå fags økonomi igennem ud fra 10 udvalgte parametre. De er kun oplæg til ledelsens prioriteringer, men den måde, der er lavet på, lægger spor ud

Brev fra skyggeeksistens 30
Anonym deltidslærer fortæller om frustrationen ved være ansat på uni', men alligevel ikke at være noget

SU-penge lugter ikke

Kvalitetsløft til uddannelserne! Det kan ingen da være imod! Især ikke når det ved hjælp af lidt trylleri er gratis at lade kandidaternes SU forsvinde over i kvalitetsløft-hatten.

Kapitalfonden **Axcelfutures** udvalgte ekspertpanel foreslog i marts, at SU på kandidatuddannelserne skulle erstattes med lån, og det er siden blevet et varmt politisk tema – og et muligt sparemål for regeringen.

Axcelfutures pointe ved omlægning af SU var, at de sparede penge skulle bruges på kvalitetsløft til uddannelserne. Argumentationen gik på, at omlægningen ikke rigtig får nogen betydning, fordi de studerende blot låner pengene i stedet, og pengene derfor kan bruges bedre på kvalitetsløft. Nærmere undersøgelser har dog vist, at en omlægning vil medføre social skævhed og studiefrafald, og at det er for naivt at tro, at pengene vil gå til kvalitetsløft.

Hvor stor besparelse vil der så komme? De sparede SU-penge beregnes til 3.000.000.000,00 kr. Ja, mange penge! Måske dog ikke ligefrem massivt i forhold til det samlede statsbudget. Og tallet for provenuet for bortfald af kandidat-SU er yderligere noget oppustet, for halvdelen af beløbet løber retur i form af de studerendes tilbagebetaling af skat til statskassen. SU opfattes som en del af uddannelsesbudgettet – selvom der for modtagerne snarere er tale om en social indkomst – og så ligger det lige for at overføre beløbet internt til uddannelseskvalitet.

Det havde været mere fornuftigt at kigge på og beregne, hvad behovet for kvalitetsløft til universiteterne er. Og yderligere, hvis dagsordenspunkt nummer 1 drejer sig om kvalitetsløft, hvorfor så indlede med at maskinbarbere universiteternes budgetter gennem finanslovenes løbende procentvise nedskæringer? De nedskæringer er massive, fyringerne har hærgnet, og universiteterne bløder!

“ ‘Penge lugter ikke’ – heller ikke sparede SU-penge. Det vil ikke kunne afgøres, hvordan netop disse penge bliver brugt og misbrugt: Til uddannelseskvalitet, de ældre, sundhedsvæsenet eller skattelettelser

SU-pengene har betydning. Selvom SU blev kaldt ‘social indkomst’ ovenfor, er SU ikke noget, de studerende lever af. SU-pengene svarer typisk til huslejebetalingen, så der skal også penge til pasta og ketchup og mere til. Argumentationen for omlægning af SU til lån har været, at de studerende har rige (akademiske) forældre. Sandheden er, at over 70 % af de studerende kommer fra ikke-akademiske hjem. Dernæst er argumentationen, at de studerende kommer til at tjene mange

penge og derfor sagtens kan betale et lån tilbage.

Sandheden er, at de færdige kandidater allerede nu betaler deres SU og deres uddannelse tilbage meget hurtigt (for samfundsvidenskabelige kandidater sker tilbagebetalingen gennem produktivitetstevinst på blot 11 måneder).

Overgang til SU-lån vil introducere en social skævhed, idet studerende fra ikke-akademiske hjem er mere utilbøjelige til at optage lån.

De vil tilmed blive sendt ud på et bachelorarbejdsmarked, som ikke eksisterer i Danmark.

Der er noget tiltalende ved at være naiv, da det viser tillid til andre aktører; og høj tillid er den billigste måde at samarbejde på. Som naiv må man finde sig i, at tiltroen til andre med mellemrum bliver brudt, og at tillid også kan have en omkostning. For eksempel kan der være udmærkede argumenter for en ny skat, men efter kort tid er skatten en indkomst, procentsatsen er blevet et gashåndtag, og alle intentioner er glemt. Således kan det også forudses at gå med omdirigeringen af SU-penge til kvalitet i uddannelse.

‘Penge lugter ikke’, heller ikke sparede SU-penge. Det vil ikke kunne afgøres, hvordan netop disse penge bliver brugt og misbrugt: til uddannelseskvalitet, de ældre, sundhedsvæsen eller skattelettelser. Alligevel skal det nok blive et mediedækket politisk tovtrækkeri. Spar det væk: SU-pengene ligger bedst i de studerendes lommer – og der ligger de ikke længe!

Slut med SU på kandidaten?

Regeringen offentliggør sin "2025-plan", efter at FORSKERforum gik i trykken. Men det er ingen hemmelighed, at regeringen skal finde besparelser, for støttepartiet Liberal Alliance har ultimativt spillet ud med krav om, at der skal være lettelser i topskatten på 5 pct. i regeringens 2025-plan.

Regeringen skal altså skaffe offentlige besparelser, og på Christiansborgs rygtebørs forlød det stadig mere vedholdende, at nogle af pengene skal skaffes ved at fjerne SU på kandidaten. Studerende skal fortsat kunne få SU på den treårige bacheloruddannelse, men må derefter klare sig på studielån. Manøvren vil indeløbende bære en besparelse på 3 mia. kroner.

Initiativet kommer ikke uventet. Kapitalfonden **Axcelfutures håndplukkede ekspertpanel** kom i marts med analyse og konkret anbefaling om at udskifte SU på kandidaten med SU-lån. Og nogle medier har i sommer – bakket

op af flere tænketanke og data fra Uddannelsesministeriet – varmet op til afskaffelsen. Dels har der været bragt artikler om, at danske studerende er de mest forkælede i verden. Dels har økonomer udtalt, at SU på kandidaten er dyr og ikke giver de studerende incitamenter osv.

Jyllands-Posten og Berlingske har i løbet af sommeren skrevet artikler om de rigelige SU-udgifter. Den **superliberale tænketank CEPOS** har også varmet op, fx ved at fortælle, at 45 pct. af dem, som har fået kandidat-SU, er toplønnede 10 år efter uddannelsen, så hvorfor kunne de ikke betale noget tilbage til samfundet. Og så kunne SU-besparelsen jo passende bruges til skattelettelser... (15. aug.).

Direktør Lars Andersen fra **tænketanken AE (Arbejderbevægelsens Erhvervsråd)** stod bag Axcelfuture-ekspertpanelets forslag om SU-lån på kandidattrinnet. Men det var udtrykkeligt under den forudsætning, at de 3

milliarder i besparelser skulle føres tilbage til uddannelsessektoren. Han kalder CEPOS' forslag om at bruge besparelsen til skattelettelser for "*skingrende skørt*", for der er brug for flere penge til at løfte kvaliteten i uddannelsessystemet.

Både **Socialdemokraterne** og **Radikale** har afvist at være med til spare på SU'en. Partiernes ordførere foreslår begge, at der kan spares på BoligJob-ordningen i stedet (ordningen giver skattefradrag på op til 6.000 kr. pr. person for serviceydelser i hjemmet). **Socialdemokraternes uddannelsesordfører Mette Reissmann** siger:

"Socialdemokraterne er imod forringelser af SU'en. CEPOS' forslag om at omlægge SU til skattelettelser er ikke uddannelsespolitik, men asocial omfordelingspolitik til fordel for de rige og privilegerede. Det kan Socialdemokraterne ikke støtte."

Ny KU-rector – og ikke en nikkedukke

Efter knap 12 år på posten fratræder Ralf Hemmingsen 1. marts stillingen som KU-rector. Derfor har KUs bestyrelse – som skal udpege den nye – sat en søgeproces i gang internationalt for at få et bredt ansøgerfelt – ansøgningsfrist 25. september.

Den kendte **evolutionsforsker Eske Willerslev** blev indvalgt som vip-repræsentant i bestyrelsen med to valgtemaer. Dels på rektorvalget og dels på en elitær linje.

”Valget af rector er utrolig vigtigt. Rector skal ikke være en kransekagefigur, men én der skal repræsentere KU både udadtil og indadtil. Personen skal altså både kunne respekteres udadtil og indadtil – og det sidste er absolut helt centralt for at der kan være tillid til prioriteringer i organisationen. Ikke mindst valget af den rigtige person jo enormt vigtigt for god ledelse, først og fremmest fordi jo udpeger dekaner, der udpeger institutledere osv.”, forklarer Willerslev.

”Den nye behøver jo ikke være en udlænding, men det er da en mulighed. Men for mig skal personen have som grundkvalifikation at have stor forsker-erfaring. Hvis du skal forstå, hvordan et universitet fungerer og hvad der rører sig hos forskere og undervisere, så skal du kende til substansen i, hvad vi laver”, siger han.

”Og det skal også være en erfaren person, der ikke er nikkedukke i forhold til minister og politikere. Personen skal selvfølgelig have en vis tæft for at begå sig i forhandlinger, men rector skal først og fremmest repræsentere KU. Og det betyder, at det ikke må være en konfliktsky person, som ikke tør optræde i medierne og som ikke tør tale politikerne imod...”

Hemmingsen involveret i Penkowa-sagen

Willerslevs kriterier er ikke en kritik af Ralf Hemmingsen – ”han har klaret det rigtig godt i svære tider”.

I sit 12-årige virke som rector har Ralf Hemmingsen sat frivillige og ufrivillige aftryk på Københavns Universitet.

Ufrivilligt blev han involveret i hjerneforsker Milena Penkows forskningsfusk, fordi han var sundhedsdekan, dengang hun fuskede. Nogle mente, at hans rolle i den sag burde have ført til en fyring som rector.

Men Hemmingsen blev og han har samlet universitetet i fire campus-områder og effektiviseret brugen af bygningerne. Sideløbende hermed er der etableret nye, moderne forskningsfaciliteter: (KUA-byggeriet på Amager, Mærskbygningen på Blegdamsvej og Niels Bohr-bygningen langs Jagtvej). Samtidig er store institutioner som Landbohøjskolen og Danmarks Farmaceutiske Universitet indfusioneret under KU seks fakulteter.

På de interne linjer har Hemmingsen stået ved roret, mens ledelsesstrukturen på hele Københavns Universitet er gået fra valgte til ansatte ledere med en professionalisering af administration og kommunikation til følge.

Ralf Hemmingsen har tilbagegangsstilling som professor i psykiatri ved Institut for Klinisk Medicin,

Ansættelsen af den nye rector forventes at ske på åremål. Ansøgningsfristen er den 25. september 2016. Den nye rector's navn forventes afgjort og offentliggjort senest i begyndelsen af november.

Alle ved hvordan Ralf Hemmingsen ser ud, så her et foto af Eske Willerslev

FINANSMINISTERENS FORSLAG TIL FINANSLOV BLEV
FRIGIVET EFTER FORSKERFORUMS DEADLINE.

SE NYT FORSLAGET PÅ
forskerforum.dk

Underviser æreskrænket

En studerende klagede formelt, men også højlydt og vedholdende klagede over dårlig undervisningskvalitet fra en navngiven deltidsunderviser på KU-jura. Men nu har underviseren sagsøgt den studerende for æreskrænkelser, og det skal afgøres ved Byretten i Helsingør.

Mandag den 5. september skal byretten i Helsingør afgøre, om jurastuderende Kristian Heegaard har æreskrænket sin underviser, da han indsendte en skriftlig klage over holdundervisningen til faglederen i Skatteret. Bliver student Heegaard kendt skyldig, står han til at skulle betale såkaldt godtgørelse for tort til sin underviser. Erstatningen er sat til 2.000 kroner.

I klagen, der er sendt til faglederen i Skatteret, anfører studenten, at holdundervisningen 'sejler', og at deltidslæreren har forsømt at bruge gruppearbejde, trods de studerendes anmodninger. Underviseren virker uforberedt, da han ikke har noter med og ikke skriver noget på tavlen. Afslutningsvist skriver han i klagen, at han har henvendt sig til underviseren, "men han virker slet ikke omstillingsparat".

Det er den klage, der har fået deltidslærer Michael Bjørn Hansen til at sagsøge studenten.

Underviser: vigtigt at statuere et eksempel

Kernen i retssagen er spørgsmålet om, hvorvidt der var dannet grupper eller ej. Ifølge underviseren er det urigtigt, at der ikke blev dannet grupper, og studenten havde såmænd selv skrevet sit navn på en omdelt gruppe-liste.

Derfor vil deltidslæreren have studenten til at trække påstanden om de manglende grupper tilbage, så han kan blive "renset for krænkelser og ukorrekte faktuelle oplysninger".

"Det centrale er, at der er tale om en klage med falsk faktum og dermed en meget ubehagelig sag for mig," forklarer deltidslærer Michael Bjørn Hansen (til UNIVERSITETSavisen).

Ifølge stævningen sætter klagen underviserens ansættelse på spil, fordi den får det til at se ud, som om han forsømmer sine pligter som underviser. Gruppearbejde er nemlig obligatorisk på jurastudiet.

I stævningen står også, at det "af generalpræventive grunde derfor er vigtigt, at der statueres et eksempel", så universitetsansatte ikke fremover vil blive udsat for injurierende angreb fra studerende.

Postfaktuel fakta-krig

Sandhed, fakta og saglig konsekvensberegning erstattes af robuste narrative, opportune politiske dagsordener og urealiserbare løfter.

Sådan beskriver fire forskere fra KU's Center for Informations- og Boblestudier "det postfaktuelle demokrati", som de på det seneste har set en række eksempler på i form af udokumenterede faktuelle påstande fremsat af præsidentkandidaten Donald Trump og Brexit-kampagnelederen Nigel Farage.

"Udover de politiske aktører har pressen og nyhedsmedierne en væsentlig del af ansvaret for, om det er fakta eller populistiske fortællinger, der cirkulerer i det offentlige rum," skriver de fire filosoffer i deres kronik, bragt denne sommer i Politiken.

Men spørgsmålet om, hvem der bør tage ansvar, når forkerte fakta cirkulerer, er måske mere komplekst end som så. For hvis nogle taler mod bedre vidende, hvilket ansvar har så 'de bedre vidende'?

Lektor studsede over påstande

Lektor Alex Dubgaard ved KU's Institut for Fødevarer- og Ressourceøkonomi valgte denne sommer at forlade sine vante akademiske fora og kaste sig ud i en offentlig brydekamp om fakta med den magtfulde landbrugs-lobbyorganisation Bæredygtigt Landbrug (BL). Emnet var mængden af protein i dansk korn. Bæredygtigt Landbrug har nemlig været meget utilfredse med de grænser, der tidligere var for, hvor meget man måtte gøde. Konsekvensen af kvælstof-begrænsningen har blandt andet været, at protein-indholdet i dansk korn er gået ned, og det har ifølge BL haft en lang række negative konsekvenser.

Blandt andet skrev Bæredygtigt Landbrugs formand, **Flemming Fuglede Jørgensen**, i en kronik, at danske afgrøder "langsomt, men sikkert år efter år fik en ringere kvalitet, indtil de blev ekskluderet på verdensmarkedet, ikke længere kunne bruges til brødkorn, og landmanden måtte importere mere og mere soja for at få protein til sine husdyr".

Alex Dubgaard studsede over de voldsomme produktions- og handelsmæssige konsekvenser, kvælstofbegrænsningerne ifølge BL skulle have haft.

"Der bliver diskuteret en masse om, hvilke målinger af protein der er rigtige. Men så tænker jeg, at det vil være interessant at lave en top-down-tilgang. Ingen har kigget på, hvor meget soja-importen

Lektor Alex Dubgaard fik nok af udokumenterede påstande i debat om gødning og landbrugsproduktion og gik i infigt med de hårde lobby-hunde i BL (Bæredygtigt Landbrug)

Bæredygtigt Landbrug holder sig ikke tilbage for at intimidere deres modstandere, mener Alex Dubgaard. Her ses BL's formand Flemming Fuglede Jørgensen under interview i Danmarks Radio.

er steget. Så det kigger jeg på og ser til min overraskelse, at soja-importen ikke er steget," fortæller Alex Dubgaard.

Provokeret til at reagere

Dubgaard gik videre med at undersøge andre af de overordnede økonomiske konsekvenser, som BL mener, det lave proteinindhold har forårsaget, og igen må han konstatere som den lille dreng i 'Kejserens nye klæder': Han har jo ikke noget på!

"Den samlede import og eksport har ikke været væsentligt påvirket af faldende proteinindhold. Alt det kan man analysere i statistikken. Det er ikke det samme som at sige, det er betydningsløst. Men de påstande, man har fremsat om voldsomme fald i blandt andet priser og korneksport, er uvederhæftige," fortæller Dubgaard.

Resultaterne af hans undersøgelser bliver først diskuteret med kollegerne som en slags intern kvalitetskontrol. Og da han kan se, at Bæredygtigt Landbrug fortsætter med at bruge deres argumenter i offentligheden, vælger han at skrive et debatindlæg i Politiken.

"Det ligger ikke til højrebenedet, for det er ikke et stykke arbejde, der kan publiceres som forskning. Jeg mente, at folk med specialviden inden for gødning, fordring mv. måtte tage den diskussion. Men det er klart, når det går op for mig, at det, der påstås, er forkert, så er der en følelse af, at man må tage til genmæle – også selvom det ikke primært er mit område."

"De er ligeglade med fakta"

I de følgende uger forsøgte BL at argumentere og tilbagevise Alex Dubgaards indlæg. Formanden Fuglede Jørgensen skriver blandt andet i netavisen OrganicToday, at korneksporten muligvis nok er steget, men det skyldes til gengæld, at den animalske produktion er i frit fald. Dagen efter svarer Dubgaard og konstaterer, at den animalske produktion ifølge statistikken er steget. Senere vender Fuglede Jørgensen tilbage og tilføjer, at han med "produktion i frit fald" mener, at en større andel af produktionen af svin, kvæg og fjerkræ eksporteres levende frem for at blive slagtet her i landet.

"Jeg tror egentlig ikke, Fuglede

Jørgensen udtaler sig imod bedre vidende. Jeg tror, det er simpel uvidenhed. Man har ikke forsøgt at efterprøve det. De er bedøvende ligeglade med fakta. Når en påstand modbevises, forsøger de at bortforklare den, og lykkes det ikke, opgiver man den og påstår noget andet,” siger Dubgaard.

BL skyr ingen midler: Kollega intimideret

Det modsvar, som dog har pikeret ham mest, kommer fra Flemming Fuglede Jørgensen, der i et indlæg påstår, at en af Dubgaards kolleger på Institut for Fødevarer- og Ressourceøkonomi i forbindelse med en retssag havde måttet erkende, at nogle proteinprøver taget af Dansk Landbrugs Grovvarerelskab var mere repræsentative end de prøver, forskerne havde taget.

”Dels var det et fejlцитат. Men det ubehagelige var, at det ikke havde noget med den givne sag at gøre. Det blev kun bragt ind for at påføre mig en slags ’guilt by association’. Som for at sige: han kommer fra samme institution, og de har tidligere måttet erkende – under vidneansvar – at de har begået fejl. Det er et nyt element, dele af landbrugslobbyismen har taget i brug. Retssager er blevet et virkemiddel til at intimidere aktører, blandt andet forskere,” siger Alex Dubgaard.

Han tilføjer dog, at han ikke mener, Bæredygtigt Landbrug er repræsentative for den måde, landbruget generelt argumenterer og fører lobbyisme. Men de er med til at trække niveauet ned.

”Den store landbrugsorganisation Landbrug og Fødevarer har en mere seriøs tilgang, men der er ingen tvivl om, at de er skræmt af BL’s succes. Derfor ser man, at de ikke forsøger at modgå påstande fra BL eller lægger afstand til dem. Og det er jo oplagt af frygt for at miste medlemmer.”

Dubgaard: BL overskrider gængske spilleregler

Alex Dubgaard er enig med boble-filosofferne på KU i, at de postfaktuelle virkemidler er en del af den politiske debat. Han kan bare ikke se, at det skulle være noget nyt.

”Sådan har interesselobbyismen altid fungeret. Med BL er det bare mere grotesk, og man holder sig ikke til de gængse spilleregler. Der har været hårde konfrontationer med landbruget tidligere, men jeg har ikke oplevet, at de går efter manden i stedet for bolden.”

lah

“ Bæredygtigt Landbrug er bedøvende ligeglade med fakta. Når en påstand modbevises, forsøger de at bortforklare den, og lykkes det ikke, opgiver de den og påstår noget andet

Alex Dubgaard

Forskeres ansvar?

- for at sige fra i offentligheden

Alex Dubgaard valgte at tage medansvar for faktakvaliteten i den offentlige debat, da bæredygtigt landbrug gik ud med postfaktuelle fakta.

Men hvor meget kan man forvente, at forskere tager ordet i en debat mod forkerte påstande?

”Hvis du ser på debatten om fx landbrugspakken, er der en hel del eksempler på forskere, der blander sig.

Men nej – det er ikke dagligdag for forskere at gå ind og debattere og korrigerer fakta. Vi har mange andre opgaver. Og det med at få de rette fakta på bordet bør primært komme gennem forskernes myndighedsbetjening. Men det kræver jo selvsagt, at der kommer bestillinger.”

Så har man som forsker et ansvar, når man ved, noget er forkert?

”Problemet er, at man ikke kan vide, hvad man går ind i, og hvilket omfang, det kan få. Hvis det bare er et indlæg i Politiken, så fred med det. Men du må regne med at komme ud i et meget langt forløb, hvor der hele tiden kan dukke nye aspekter op. Nu havde vi sommerferie, og der har man dejlig tid til at hygge sig med statistikken. Men sidder man med en deadline, er spørgsmålet, om man har tiden. Derfor kan jeg ikke give et andet svar end: Jo, man skal gå ud og korrigerer – men kun så vidt muligt.”

Hendricks: Vi skal kvalificere grundlag

Jo, forskere har et ansvar for fakta i det offentlige rum, bekræfter **Vincent F.**

Hendricks, professor i formel filosofi og

leder af KU’s Center for Informations- og Boblestudier.

Han er en af de fire forfattere til kronikken om det postfaktuelle demokrati, hvor politikere og nyhedsmedier udpeges som dem, der har ”en væsentlig del af ansvaret” for, at det er fakta og ikke postuleringer, der får lov at cirkulere og blive grundlag for meningsdannelsen.

Forskerne og videnssamfundet bliver i den forbindelse ikke nævnt i kronikken, men her ligger også et stort ansvar, siger Hendricks.

”Som forskningsinstitutioner er vi også aktører i civilsamfundet, så ja, vi har et ansvar for at kvalificere grundlaget for de politiske beslutninger,” siger Hendricks.

Men kan man tale om, at forskere har et udvidet ansvar – sammenlignet med lægmænd?

”Man kan ikke sige, lægmænd har ansvar. De kan gøre, hvad de vil. Vi forskere er betalt for at være sandhedens og korrekthedens vogter. Så ja, man kan argumentere for, at det indgår i vores opgaveportefølje både at formidle viden og korrigerer fakta. Ud fra den betragtning har forskere et vigtigt ansvar. Det har politikere og presse så også, men vi er en del af den tirade.”

Er danske forskere generelt gode til at leve op til det ansvar?

”Puh ... Det vil jeg nødig tages til indtægt for at kunne svare på. Det har jeg ikke noget forskningsgrundlag for.”

Bestillingsforskning til landbrugslobby

CBS lagde navn og logo til rapport, som skjulte, at den var finansieret af rabiat landbrugslobby, og at lobbyen selv udvalgte data til rapporteringen. Og metodisk sables rapporten ned

Kan en rabiat politisk interessent købe sig til et universitets autoritet og troværdighed til at få sine egne politiske budskaber ud i en ”uafhængig” indpakning?

Det spørgsmål om bestillingsforskning trænger sig på, efter at CBS – med logo på – frigav en rapport, som konkluderer, at landbrugserhvervets hovedproblem er særlige danske miljørestriktioner ved brug af gødning, høje afgifter, moms og skatteregler.

Det budskab svarer tilfældigvis til den rabiate landbrugslobby Bæredygtigt Landbrugs løbende pressekampagne, som skal lægge pres på politikerne. Men det

Rolleforvirring: Lektor og lobbyist?

CBS-lektor Troels Troelsen beskyldes for at misbruge sin CBS-forskerautoritet til at lave bestillingsforskning for en lobbyorganisation. Men det er slet ikke fremmed for ham at optræde som lobbyist, for han har i de senere år optrådt ved flere af Bæredygtigt Landbrugs arrangementer for at bakke lobbyisternes sag op. I marts 2013 optrådte han som CBS-professor til et arrangement på Christiansborg. Og i Landbrugsavisen har han jævnligt meldt skræks-scenarier ud om dansk miljøpolitik.

Og selv om en lektor på et dansk universitet skal bedrive objektiv og uafhængig forskning, så mener han tilsyneladende, at han også kan optræde som politisk lobbyist. Det fremgår af hans CV fra 2015, hvor han omtaler sin generelle ”forskning, papers og books” i relation til CBS: **”Aktiv for den danske landbrugs-industri i planlægning og forhandling af refinansiering af sektoren og i politisk lobbyisme for bedre landbrugslovgivning”**.

Pr. mail benægter Troels Troelsen lobby-rollen: ”Det er ikke mit officielle CV. Det er fra en amerikansk hjemmeside i 2015 – oversat. Som skulle bruges i en anden sammenhæng. Så det er ude af dansk og CBS-kontekst. Og jeg havde helt glemt det”.

er i strid med rapporter fra KU og COVI, der har udpeget landbrugets gældsbyrde som erhvervets hovedproblem.

Og nu er det så afsløret, at rapporten hemmeligholdt, at den faktisk var finansieret af Bæredygtigt Landbrug. Og at en central deltager i selve rapporteringen såmænd er en kendt politisk aktør fra Bæredygtigt Landbrug.

Udgivet i CBS' navn og forskningsautoritet

Rapporten blev udgivet iklædt CBS' logo og bekendtgjort på CBS' hjemmeside: **”Ny analyse fra CBS konkluderer, at rammevilkårene for dansk landbrug er konkurrenceforvridende og forringer den danske fødevarerklænges vækst”** (CBS release, 2. august).

Og rapportens konklusioner blev straks bragt i cirkulation af landbrugets lobbyister: **”hovedkonklusionerne viser endnu en gang, at de af politikerne givne vilkår for danske landmænds udførelse af deres erhverv har været og stadig er langt ringere end i vore nabolande”** (SEGES).

Formanden for landbrugets hovedlobbyister L&F, Martin Merrild, mente i et opråb til politikerne, at det er godt, at **”CBS, der er et uafhængigt forskningsinstitut – med friske øjne nu har bekræftet landbrugets grelle situation”** (Altinget).

Bæredygtigt Landbrugs projekt

Det fremgår af rapporten, at projektet er støttet af Promilleafgiftsfonden, men det fremgår ikke, at den reelle bevillingsgiver er Bæredygtigt Landbrug, som tilmed har stillet med ”økonomistyring og revision”, men angiveligt ikke med direkte økonomisk støtte.

Mens Bæredygtigt Landbrug benægter påvirkning af selve projektet, er der nogle interessante navne bag. Dels blev landmand og cand.oecon. **Torben Vagn Rasmussen** og kendt medlem af den rabiate lobbyorganisation såmænd leder af styregruppen bag projektet. Og dels er medlem af den bevilgende fonds bestyrelse **Flemming Fuglede Jørgensen** såmænd formand for Bæredygtigt Landbrug.

Af de 1,5 mio. kr. har CBS fået 405.834

kr., fremgår det af kontrakten mellem CBS og Bæredygtigt Landbrug.

Skjult: Projektansvarlig er politisk aktør

Det fremgår af rapporten, at en hel del landmænd har bidraget til at indsamle data til projektet. Cand.merc. Torben Vagn Rasmussen har ledet dataindsamlingen, mens CBS-lektor Troels Troelsen har været forskningsmæssig ansvarlig.

”Torben Vagn Rasmussen har været medlem af styregruppen, men samtidig den ansvarlige for at indsamle data fra case-gårde i Danmark og i udlandet, for at interviewe eksperter og landmænd i ind- og udland vedrørende rammevilkår.” Han har indsamlet ”forskningsviden” fra Sverige. **”Torben Vagn Rasmussens internationale netværk har været centralt for mange af rapportens centrale resultater”** (II s.2 om projektets organisering og bevilling).

Torben Vagn Rasmussen er såmænd medlem af Bæredygtigt Landbrug. Og en kendt politisk aktør, idet han fx stod bag en folketingshenvendelse om ”landbrugets utilfredsstillende indtjening” (Fødevarerudvalget, spm. 296 /2014). I rapporten er han ikke opført på forfatterlisten, og hans organisatoriske tilknytning er ikke oplyst. Det er i strid med almindelig forskningskodeks, at de deltagende personers baggrund og evt. inhabilitet ikke er oplyst.

Metodisk makværk

KU-forskere: Det kan ikke kaldes forskning ...

Rapporten: "Denne uvildige analyse..."

Rapportens ambition er at fremstå som videnskab og forskning, idet det af dedikeringens omtale af projektets organisering og baggrund lyder:

"I udarbejdelsen af denne uvildige analyse fra CBS er der udover de nævnte (deltagere og aktører, red.) anvendt andre forskningsinstitutioner, videnspersoner og informanter. Af kildehenvisninger vil de fleste fremgå. Alle takker vi for villighed til at medvirke" (II s.2).

FORSKERforum har spurgt Troels Troelsen, *om han kan forstå, hvis nogle mener, at når rapporten skjuler sin sammenfletning med lobbyisterne i Bæredygtigt Landbrug, sker det for at give rapporten et skin af videnskab og forskning?*

Pr. mail har han afvist at svare.

CBS' logo misbrugt til at legitimere?

Til CBS er det pinlige spørgsmål, om man er misbrugt til at legitimere politiseret forskning: *Er det normal praksis, at CBS' logo anvendes til at legitimere forskning, hvor en repræsentant for bevillingsgiver – tilmed fra en stærkt politiseret lobbyorganisation – indgår centralt i selve projektets faktiske afvikling og fx har haft myndighed til at udvælge cases?*

Troels Troelsens institutleder, som har skrevet under på kontrakten, og som er ansvarlig for at CBS' logo indestår for kvaliteten, glider udenom et konkret svar:

"Generelt gælder, at der skal være transparens i analyser og forskning, det bør blandt andet klart fremgå, hvem der har været med til at finansiere, og hvilken rolle en projektgruppe har haft. Der er indgået en standardkontrakt om udførelse af opgaven. Heraf fremgår bl.a., at projektet skal leve op til god videnskabelig skik, herunder om uafhængighed af bevillingsgiver og om gennemskuelig metode og data osv.", svarer institutleder Carsten Ørts Hansen. "Hvordan Torben Vagn Rasmussen konkret er indgået, må du spørge Troels Troelsen om. Jeg ved heller ikke, hvordan data konkret er indhentet, og hvordan data er bearbejdet, så det må du også spørge Troels Troelsen om".

jø

CBS' landbrugsrapport beskyldes for at mangle armlængde til bestilleren. Men indholdet i rapporten lever heller ikke op til almindelige forskningsstandarder, lyder kritikken:

"Den er uanvendelig i en ellers nok så vigtig faglig og politisk debat. Med sine mangler ville den ville ikke kunne passere som speciale på KU's kandidatuddannelse i Jordbrugsøkonomi," konstaterer **lektor Jesper S. Schou og prof. Bo Jellesmark Thomsen** i deres kritiske gennemgang af rapporten. "Den rejser alvorlige spørgsmål om armlængde og uafhængighed," siger de.

Fra Naturfredningsforeningen kalder seniorrådgiver og agronom **Rikke Lundsgaard** rapporten for "makværk og et partsindlæg":

"Bæredygtigt Landbrug er i sin gode ret til at få udarbejdet en rapport. Men det er et problem, at den er udgivet af CBS med logo, som skal signalere, at det er et stykke objektiv forskning, for det er den ikke. Det fremgår ikke, hvordan danske og udenlandske cases er udvalgt. Der er ingen litteraturliste. Kildehenvisninger er mangelfulde. Hvor er tre kapitler i rapporten? Der har ingen peer-review' eller kvalitetssikring været af rapporten, før den blev frigivet," lyder det i et stikordsnotat fra DN.

KU-forskere: Uklar udvælgelse og bias-parametre

Rapporten har foretaget observationer fra i alt 53 eksisterende bedrifter (i rapporten kaldet "gårde"). Her er der regnet på konsekvenserne ved at overføre de respektive rammevilkår til tre udvalgte danske "case"-bedrifter. De 53 gårde i fem lande indgår med 943 observationer over seks år.

Det er Torben Vagn Rasmussen fra Bæredygtigt Landbrug, som har udvalgt cases. De 53 bedrifter er imidlertid ikke tilfældigt udvalgt, men om udvælgelsen hedder det bare, at det er "større og vel-drevne case-gårde" (V s.19-20). Men der er ingen kvalificering af validiteten.

“

Når Landbrugsrapporten præsenteres som et forskningsbaseret indspil i debatten om landbrugets rammevilkår, er vi som forskere nødt til at sige fra. Det skyldes dels rapportens åbenlyse faglige mangler og dels, at der synes at være alvorlige problemer med armlængde og uafhængighed af særinteresser. Dette er med til at undergrave forskningens integritet i den samfundsmæssige debat".

**Lektor Jesper S. Schou,
KU-fødevarerforskning**

KU-forskerne Schou og Jellesmark kommer med en nådesløs kritik af projektets metodik og manglende transparens:

Hvad angår transparens om empiri og metode "fejler rapporten eklatant": Det fortælles ikke, hvordan case-studierne (fx de 53 gårde) er udvalgt, hvad der er de præcise kriterier for udvælgelsen, og hvordan de kan generaliseres til at gælde for hele sektorer? Det fortælles og diskuteres ikke, hvorfor der er udvalgt bestemte parametre for landbrugets rammevilkår – og der er tilsyneladende kun medtaget parametre, som tæller negativt for de danske landbrug: "Det vil i givet fald give et bias i resultaterne."

KU-forskere: Kan ikke kaldes forskning

Selv om landbrugslobbyister i pressen har udlagt rapporten som CBS' autoritative forskning, så vil KU-forskerne ikke kalde det forskning: "Og den er knap nok at betragte som forskningsbaseret i og med de fundamentale mangler".

FORSKERforum har spurgt lektor Troels Troelsen, *om han mener, at rapporteringen lever op til den danske kodeks for videnskabelig integritet, der stiller krav om, at alle faser i forskningen skal være omfattet af gennemsigtighed, herunder åbenhed om anvendte metoder og evt. interessekonflikter?*

Pr. mail har han afvist at svare.

jø

Landbrugs-lobby mistænkeliggør

De rabiate lobbyister i Bæredygtigt Landbrug mistænkeliggør AU's forskere, men det gør landbrugets mere stuerne lobbyister også

“Der er brug for flere åbne faglige diskussioner med kolleger fra Københavns Universitet og udlandet. Dette forløb viser jo, at der findes fagligt degenererede forskningsmiljøer på DCE,” siger **direktør Flemming Nør-Pedersen** fra landbrugets store lobbyorganisation L&F (Landbrug og Fødevarer), som er de pæne lobbyister i sammenligning med deres rabiate udbrydere fra Bæredygtigt Landbrug. Men nu deltager L&F også i mistænkeliggørelse af uafhængig forskning og især af AU's kvælstofforskning.

Det forskningsmiljø, direktøren mistænkeliggør som ‘degenereret’, er Aarhus Universitets DCE, hvis ‘sektorforskning’ var involveret i Gyllegates kvælstofberegninger, og som landbruget er sure på, fordi DCE's forskere i sidste fase ikke bidrog til miljøminister Eva Kjer Hansens manipulationer.

Ulveanalyse kædes sammen med kvælstofforskning

Lobbyistens mistænkeliggørelse bygger på en sammenkædning af en DCE-analyse af den danske ulvebestand og så DCE's kvælstofberegninger. I begyndelsen af juni fremlagde DCE en analyse, som hævdede, at der var 40 ulve i Jylland. Senere blev det – efter indsigelse fra KU-forskere – nedjusteret til 23, og allersenenest indikerede andre analyser, at der formentlig kun var fire. DCE måtte trække sin analyse tilbage.

Ulveanalysen bruges nu af lobbyister til at mistænkeliggøre DCE's generelle virke. Direktørens udtalelser blev frem-sat i lobbyisternes **Landbrugsavisen** under overskriften **”Ulveskandale skaber mistillid til kvælstof-forskere”**. Her lyder logikken, at når DCE-forskere tog fejl

med ulvene, så er der sandsynligvis også noget galt med de kvælstofstal, som indgik i Gyllegate: “Det ser ud, som om DCE's kvalitetssikringsystem helt har svigtet – i det omfang man har et. Der er tale om en meget grov fejl,” sagde han til landbrugs-avisen.

Gyllegate gjorde AU-forskere upopulære

Landbrugets officielle lobbyorganisation **Landbrug og Fødevarer** modtager årligt 600 mio. i statsstøtte fra Fødevarerministeriet. Men L&F er i de senere år kommet under pres fra ekstremisterne i protestorganisationen Bæredygtigt Landbrug, som havde direkte adgang til eks-minister Eva Kjer Hansens ministerkontor.

For at skærpe profilen i landbrugs-kredse har L&F derfor skærpet retorikken mod landbrugets kritikere og uafhængige forskere.

L&Fs forskningsenhed SEGES – funderet på 250 mio. i statstilskud – indgik som part i Gyllegate og blev kendt, da det kom frem, at Eva Kjer havde pålagt AU's forskere at konsultere lobbyisterne omkring deres baseline-data.

Og da AU-forskerne i sidste ende ikke ville blåstempe Eva Kjers manipulerede data som deres egne, blev forskerne part i ministerens fyring. Siden har landbrugslobbyisterne mistænkeliggjort uni-forskerne for at lave politiseret ‘parts-forskning’.

L&Fs Landbrugsavisen er – som fx den højreekstreme Den Korte Avis – ikke tilmeldt Pressenævnet. Derfor kan man ikke indklage organet for nævnet for at overtræde medieansvarslovgivningen.

JØ

Gyllegates data-debat var bagateller i småtingsafdelingen, lød afdramatiseringen fra **AU-professor Jørgen E. Olesen**, som var central forsker i kontroversen om Eva Kjer Hansens brug og misbrug af forskningsdata. Professorens budskab var, at ministerens og embedsmændenes selektive data-fremlæggelse blot var ubetydeligheder, at AU ikke har noget særligt at kritisere ministeren og ministeriet for, og at AU og landbruget groft sagt er enige i, at landbrugspakken er en god ting uden dramatiske konsekvenser for miljøet – og det er et budskab, som er stærkt kontroversielt hos KU-miljøforskere og i miljøorganisationer.

Fælleskronik AU/SEGES

I Jyllands-Postens kronik fastslog professoren, at åbningen for ekstra udledning af kvælstof er fornuftig fra såvel et erhvervs- som samfundsøkonomisk synspunkt. Noget bemærkelsesværdigt har AU-professoren samskrevet kronikken med chefkonsulent Leif Knudsen fra landbrugets forskningslobbyister i **SEGES**. Det var nemlig SEGES – videnscenteret under lobbyisterne i Dansk Landbrug og Fødevarer – som minister Kjer Hansen pålagde AU's ‘sektorforskere’ at koordinere deres baseline-data med. Det gav lobbyisterne i SEGES mulighed for at påvirke og ‘politiserer’ data (nov. 2015).

Fælleskronikken fra AU/SEGES afdramatiserer miljøeffekterne, overordnet med henvisning til, at kvælstofforbruget var meget værre i slutningen af 1980'erne. Siden er forbruget reduceret, samtidig med at AU/SEGES-kronikken konstaterer, at *”landbrugets kvælstofforbrug har mindre indflydelse på kvælstofudledningen end hidtil antaget”*. Den ‘fejl’, som forskere påpegede i ministeriets udledningstal, og som førte til Gyllegate-stormen – var i virkeligheden bagateller, og det bliver

2: 'AU-sektorforsker bagatelliserer

skronik mellem AU og landbrugslobbyister skriver historien: Gyllegate var udløst af bagateller

”næppe muligt at måle øgede udledninger, som med sikkerhed kan tilskrives effekter af landbrugspakken”.

Jørgen E. Olesen: Bare en smule forskønnelse

Også i andre medier foretager Jørgen E. Olesen en bemærkelsesværdig afdramativering. I AU's interne blad gjorde han Gyllegates debat om forskningsdata til *”en ting i småtingsafdelingen”*, hvor ministeren og embedsmændene bare havde *”forskønnet billedet en smule”*. Længere går han ikke i sin kritik af eks-ministerens og Miljøministeriet for deres manipulation med data – samtidig med at han noget opsigtsvækkende kalder Gyllegates turbulente forløb for *”en fair politisk proces”* (AU's OMNIBUS).

Kronikken undgår behændigt kritik af Miljøministeriet. Det fortælles således ikke, at AU's sektorforskere – inkl. Jørgen E. Olesen – blev misbrugt af Miljøministeriet, da de blev tillagt at stå bag data, som faktisk var ministeriets.

KU-kritik

Lektor Jens Borum fra KU-ferskvandsbiologi var en af kritikerne af Landbrugspakkens databrug. Han undrer sig over, at AU/SEGES-kronikken teknisk set opererer med nye data for udvaskning:

”Kronikken nedtoner N-udledningerne og de forventede miljøeffekter, som vi er uenige i, og som er præmissen i kronikkens positive tilgang. Vi vurderer, at den forøgede udledning til havet risikerer at blive langt større end nævnt (op til 9000 tons over det nuværende niveau). Det skyldes, at størrelsen af den såkaldte baseline er tvivlsom, hvor vi forventer, at den forøgede udvaskning fra markerne vil være 50 % større end angivet. Desuden tvivler vi på effekten af de kompenserende, frivillige tiltag og af den målrettede regulering, hvis former i øvrigt er ukendte”.

Borum m.fl. har samlet deres skepsis overfor AU-forskerens beregninger i en forskningsartikel. I stedet for at tale om miljøkonsekvenser i småtingsafdelingen,

spørger de, om landbrugspakken i virkeligheden er *”et risikabelt kvælstofeksperiment”* (N-regnskabet). De er uenige i regeringens udregningsmodel – som Jørgen E. Olesen altså anerkender – fordi man ikke tror på dens lave *”marginaludvaskning”*. Det betyder, at konsekvenser for udvaskning i grundvand og i hav vil blive *”langt værre end regeringens opgørelse”* (AKTUEL NATURVIDENSKAB nr. 3/ august 2016).

AU normaliserer relationer?

Da Jørgen E. Olesen i november blev citeret for kritik af landbrugspakkens data, blev han indkaldt til møde af sin institutleder, og dagen efter gik han i pressen med et dementi: *”Småting og en storm i et glas vand”* (FORSKERforum.dk 17.februar).

Det er formentlig også sådan, at Jørgen E. Olesens fælleskronik er godkendt af AU's ledelse.

Og derfor kan den også fortolkes som AU's forsøg på normalisering efter et turbulent Gyllegate, hvor AU i selve betjeningsfasen forsøgte at gøre Miljøministeriet tilpas, men – da ministeriets datamanipulationer så forelå – måtte fralægge sig medansvar. Og dermed fremstod AU-forskerne som minister Eva Kjer Hansens og landbrugslobbyens modspiller.

Nogle vil derfor fortolke fælleskronikken med afdramativering som AU's forsøg på at normalisere relationer til ministeriet og landbruget for at afværge trusler om, at AU-DCEs 122 mio. kr. til myndighedsbetjening udliciteres til andre aktører.

Men det ved Jens Borum ikke noget om: *”AU's og Jørgen E. Olesens motiver er det ikke min opgave at gisne om”.*

Hvor var uni-ledelserne?

Sociologi-professor Heine Andersen stillede i årevis spørgsmål ved tavshedsklausuler i ministeriers forskningskontrakter, uden at ministerierne reagerede. Men så skete der noget, da DR1's Jesper Tynell rejste sagen og da DMs formand Camilla Gregersen gik ind i sagen.

”Det er da godt, hvis der klausulerne endelig fjernes. Men det undrer mig meget, at uni-ledelserne ikke gik stærkere på banen for at få ændret i standardklausuler om de ubetingede tavshedsklausuler”, siger sociologiprofessor Heine Andersen med skjult henvisning til bl.a. Gyllegate på Aarhus Universitet. *”Mens*

den almindelig ytringsfrihed er en basal demokratisk ting og derfor er stærkt retmæssigt forankret, så er forskningsfriheden dårligere forankret. I de nuværende standardkontrakter er forskernes ophavsret svagere forankret, og man fraskriver sig stort set forskerne deres rettigheder, herunder til frit at publicere og retten til data. Og det er da helt i modstrid med god videnskabelig praksis.

Derfor kan det undre, at rektorer og bestyrelsesformænd ikke er gået på banen for at få kontrakterne ændret, så deres forskeres forskningsfrihed blev sikret?” (DR1 Orientering 22.aug.)

Respekt for forskningsfriheden, tak

Af CAMILLA GREGERSEN, formand for Dansk Magisterforening

Går vi til sagens kerne, så handler slagsmålet om standardkontrakter om, at viden er magt. Der er mange interesser...

Camilla Gregersen

Når ministre bestiller opgaver hos universiteterne, såkaldt myndighedsbetjening, har flere ministerier anvendt en ny type standardkontrakter, som pålægger universiteterne en skrap og vidtgående tavshedspligt. Forskerne må ikke fortælle om de resultater, de kommer frem til, og de må ikke fortælle, hvad kontrakten indeholder. Et kendt eksempel i medierne er sagen om Landbrugspakken, hvor forskere fra Aarhus Universitet var underlagt en sådan kontrakt i forbindelse med deres arbejde for Miljø- og Landbrugsministeriet.

Ombudsmanden er nu gået ind i sagen for at følge, om den pålagte tavshedspligt bryder med retslige overvejelser. Jeg synes, det er oplagt, at ombudsmanden følger sagen, for jeg mener, at den pålagte tavshedspligt er på kant med universitetsloven samt forvaltningslovens krav om åbenhed i processerne – en åbenhed, der kendetegner et demokrati, hvor grundlaget for de politiske processer skal være synlige.

Men for mig at se handler sagen ligeså meget om, hvem der ejer forskningsresultaterne, og hvem der må publicere dem – og ikke mindst hvornår de må offentliggøres. I standardkontrakterne står der ofte nu, at det er rekvirenten, læs ministerierne, der har alle rettigheder til forskningsmaterialet.

Det er et voldsomt skred i forskningsmæssige ophavsrettigheder; det er en absolut nyskabelse, at forskerne og universiteterne ikke må publicere forskningsresultater. Det strider mod forskningens natur, som er, at forskningsresultater skal kunne efterprøves af andre forskere.

Det er vigtigt, at forskere – også dem, som leverer forskningsbaseret myndighedsbetjening – kan blive udfordret af andre forskere. Hvis man ikke kan lægge sine resultater frem, kan man som forsker også let beklivkes, ligesom det skete under forårets kamp om Landbrugspakken, hvor

direktøren for Landbrug og Fødevarer udtalte, at forskning på et center under Århus Universitet var "degenereret".

Det er ganske voldsomt at måtte høre på sådanne påstande som forsker. Men det er samtidig aldeles svært at tage til genmæle, når man er pålagt en tavshedskontrakt, hvor man ikke må udtale sig om forskningens substans. Samtidig med, at forskerne har tavshedspligt, bliver de altså bragt ind i det politiske spil. Det kan være stærkt ubehageligt, og nogle forskere oplever, at de selv kommer i en

politisk krydsild, som de aldrig har bedt om, ligesom det opleves voldsomt, hvis ens forskning bliver taget som gidsel i en politisk debat.

DM er derfor stærkt optaget af at lægge pres på, så ministerierne udformer en ny standardkontrakt, der respekterer både forskningsfrihed og ytringsfrihed. Et centralt element bør være, at universiteterne skal have ret til at publicere al forskning, der foregår på universitetet – og dermed også den del der er lavet i forbindelse med myndighedsbetjening. Parallelt kan ministerierne anvende forskningen og fremlægge det i politisk kontekst, men ophavsretten til forskningen skal ikke kun ligge i ministeriet.

Går vi til sagens kerne, så handler slagsmålet om standardkontrakter om, at viden er magt. Der er mange interesser i at kunne fremlægge undersøgelser og forskning, der underbygger ens politiske ønsker. Men universiteterne skal ikke spændes for en politisk vogn; så gør man vold på universiteterne.

Af samme grund skal vi værne om universiteternes uafhængighed, også når det gælder styringsform. Her i efteråret kommer Forskningsministeren med et udspil til en ny styringsreform, og jeg er bekymret for, om der lægges op til, at ministeren fremover skal udpege formændene for universitetsbestyrelserne. Det vil være et frontalangreb på det universitære selvstyre, ja, i praksis vil det jo lægge universiteterne direkte ind under ministeriet. Hvis universiteterne fremover udelukkende skal styres efter politiske prioriteringer samt øjeblikkelige mål og behov i ministeriet, fører det til kortsigtede afskæringer fra at finde nye erkendelser på alle områder – også dem, der ikke har aktuell politisk prioritet eller markedsrettet relevans.

Så på flere planer er det tid til at forsvare forskningsfriheden.

Ombudsmanden: Tavshedsklausuler?

Da sagen om Gyllegate eksploderede, viste det sig, at forskernes ytrings- og forskningsfrihed var begrænset af de kontrakter, som deres ledelser havde underskrevet. Efter offentlig omtale går Ombudsmanden nu ind i sagen om tavshedsklausuler om ubetinget tavshedspligt og om tavshedspligt om tavshedsklausuler. Han har bedt ministerierne om at fremsende de reviderede standardkontrakter, som man har lovet en revision af, samt at angive ministeriernes retlige overvejelser om lovligheden i de krav som de pålægger forskerne.

Samtidig er prof. Heine Andersen – som arbejder på et responsum om forskningsfrihedens tilstand – og DMs formand Camilla Gregersen indbudt til et dialogmøde med Miljøministeriets embedsmænd ang. formuleringer i ny standardkontrakt.

Fritz Schur-universiteter

VARSEL: Venstre vil stramme statsstyringen af uni'. Med ministerudpegede bestyrelsesmedlemmer? Med taxameterstyring efter fags 'relevans'?

Gør uni-ledelser fra bestyrelser til institutledelser nok for rette ind efter regeringens krav om kvalitet og erhvervsrelevans i uddannelse og forskning? Eller skal der nye styrings-redskaber og -kæder ind? Om den konsulentfirmaet NEXTPUZZLE en rapport, hvis metodik og indhold er hemmeligstempleet.

Og på et lukket "hyrdemøde" gav **departementschef Agnete Gersing** dog en fortrolig orientering d. 25. august for en udvalgt kreds, hvor hun også skitse-mæssigt fortalte om regeringens planer. Hun havde selv indbudt og sad selv for bordenden, når uni'ernes otte bestyrelsesformænd og rektorer deltog i en 3 timers information og 'drøftelse'

- dels af et nyt bevillingssystem,
- dels af en tættere styringskæde mellem uni'er og ministeriet.

Uni-ledelserne fik en orientering med små signaler om, hvordan Regeringen, minister Ulla Tørnæs, dept.chefen og Finansministeriet agter at stramme styringskæden – og hvad overhyrden forventer af sine underhyrder, som skal holde orden på fårene...

Forkortet styringskæde

Et helt centralt styringsinstrument vil være et nyt bevillingssystem, formentlig efter en model, hvor taxametre skal trindeles efter fagrelevans (beskæftigelses-taxameter), groft sagt så "nyttige" ingeniørstudier belønnes og "brødløse" hum-studier straffes.

Og så skal den forvaltningsmæssige styringskæde strammes. I dag kan politikere og embedsmænd opleve at der hersker modsatrettede styringsprincipper med uni'ernes såkaldte (faglige) selvstyre på den ene side og statens / politikernes interesser på den anden. Den spænding kan opløses med mere direkte (resultat-) styring af sektoren, som kan pålægges myndigheds-udøvende opgaver med centralt fastlagte krav til produktion, dokumentation og kontrol. Men det kan også gøres ved at ændre styringskæden, så ministeren får direkte indflydelse på ledelsens sammensætning, jf New Public Managements tiltro til stærkt og rationelt lederskab med linjestyning.

Har Nextpuzzle spurgt på udvalgte personer – fx fra Finansministeriet og fra arbejdsgivere – og stillet de rigtige spørgsmål, så kan rapportens hovedkonklusioner blive præsenteret som at uni-ledelserne "ikke har gjort det godt nok", og at der er brug for en "tættere dialog" mellem minister og uni'ernes ledelser – en omskrivning af, at ministeren skal have mere direkte styrings- og kommando-redskaber.

Med den konklusion – uanset hvor ringe funderet, den er – kan ministeren så foreslå en kortere styringskæde mellem parterne.

Venstres pengemand Fritz Schur – hans type i bestyrelserne?

Ministerudnævnte: Fritz Schur-universiteter

FORSKERforum erfarer, at dept.chefen luftede på mødet, at der skal være "en tættere dialog" mellem parterne – og det kan dække over alt fra gemytlige frokoster til generalstabsmøder, hvor ministeren instruerer sine underordnede officerer. Og helt konkret kan styringskæden ændres, så ministeren får bemyndigelse til at udpege bestyrelsesformanden, udnævne sit bestyrelsesmedlem eller ministersanktionerede udpegninger.

Den ændring vil møde modstand i formandskredsen, for her er man meget vågne, når det handler om indskrænkning af deres beføjelser, udpegninger eller honorarer.

Men også i forligsparten om Uni-loven Socialdemokraterne er man imod skuffeplanen om politisk udnævnte bestyrelsesmedlemmer, erklærer **ordfører Mette**

Reissmann (S): 'Vi er imod forslaget om statsudpegede bestyrelsesformænd. Universiteter skal være institutioner med selvstyre. Det er derfor en uskik, hvis man forkorter armslængden til den politiske verden ved at staten sætter sin repræsentant ind.'

FORSKERforum: *Skal vi nu have Fritz-Schur universiteter – Schur er Venstres skjulte pengemand, som blev belønnet med formandsposter i SAS og DONG?*

'Ha ha, men det er nu ikke noget at grine af', svarer Reissmann. 'Man kan jo forestille sig forskellige typer politisk udpegede uni-formænd: Først og fremmest een med en bunden politisk-administrativ opgave. Og det kan jo være en lydige og tro partissoldat. Eller en detroniseret minister, som skal have en aftægtspost. Der er masser af skrækscenarier...'

'Finansministeriets totalitære skyggeledelse

Den afgående bestyrelsesformand for Aalborg Universitet Lars Bonderup Bjørn tager skarpt afstand fra statsudnævnte formænd. I stedet bør politikerne anerkende at uafhængige bestyrelser er de bedste til at 'pege på, hvordan sektorens strukturelle problemer løses, og at uni-ledelserne bør have selvstyre til at løse opgaverne inden for den ramme, som politikerne angiver. Med statsudnævnte bestyrelsesformænd bliver uni'er til statsinstitutioner, formændene bliver 'statens forlængede arm ind i universiteterne' og uni'erne mister sin særlige uafhængighed (BERLINGSKE 11. aug.).

Minister Ulla Tørnæs afkræfter ikke skuffeplanen, for alt er i spil i styringsfeltet.

Men AAUs bestyrelsesformand stillede ikke sin kritik mod ministeren. Politikere har godt nok 'mistet visioner med universiteterne og har svært ved at træffe målrettede beslutninger'. Men det har givet Finansministeriets embedsmænd frit spil til at oprette en 'totalitær skyggeledelse', lyder analysen, som var usædvanlig i en sektor, hvis ledere er meget forsigtige med at sige den politisk-administrative verden imod.

SE TEMA:
MERE STATSSTYRING s.14-19

Embedsmændene styrer

Venstre vil stramme statsstyringen af de danske uni'er. Men arbejdet med, hvordan det skal ske, er ikke til åben demokratisk debat. Det er parkeret i nogle tværministerielle embedsmandsudvalg med repræsentanter fra Uni-ministeriet og det magtfulde Finansministeriet. Der arbejdes ad to spor – dels på ændrede bevillingsformer (ny bevillingsmodel) og dels på en kortere styringskæde (styringseftersynet).

Hvad embedsmændene arbejder frem mod og ministerens retningslinjer og målsætninger for arbejdet (kommissorium), er en hemmelighed, som FORSKERforum er nægtet aktindsigt i (med henvisning til, at det er lovforberedelse).

Men alt indikerer, at det i høj grad er Finansministeriet, som sætter kursen, og så var det meget belejligt, at uni-ministeriet fik ny **dept.chef i Agnete Gersing**, som dels er opdraget i Finansministeriet, og dels er økonomistisk hardliner (som medlem af Produktivitetskommissionen stod hun fx bag forslag om indførelse af liberal incitamentsbåret rationalisering af uni-systemet (se FORSKERforum 291)).

FORSKERforums oversigt over de embedsmænd, som netop nu styrer reformarbejdet, afslører, at de sager har højeste prioritet for regeringen. Det er nemlig ikke hvem som helst, men absolutte topfolk i både Uni-ministeriet og Finansministeriet, som sidder med. I toppen styrer og koordinerer dept.chefen ved selv at leder den ene styregruppe (om styringsreformen), mens ministeriets sekretariats-direktør koordinerer den anden styregruppe (om ny bevillingsmodel). Og ikke mindst er det interessant, at Finansministeriet er repræsenteret med magtfulde topembedsmænd.

Og så skal man i øvrigt bemærke personsammenfaldet mellem de to styregrupper (SE OVERSIGTEN).

Definitionsagt til embedsmændene

Når minister Ulla Tørnæs udtaler sig, lyder omkvædet ”match i uddannelses-systemet” og ”kvalitet og relevans”. Men ministeren overlader den nærmere definitionsagt til departementschefen. Det indikerer et folketings svar, hvor hun blev spurgt til, hvad hun nærmere forstår ved ”kvalitet” og ”relevans”, herunder

anmodning om henvisninger til dokumenterede analyser og kilder med definitioner, samt om disse faktorer ”kan måles”.

Svaret lød, at det har hun foreløbig overladt til sine egne og Finansministeriets embedsmænd, som i efteråret færdiggør et ”tværministerielt udvalgsarbejde”, der skal komme med en model til, ”hvordan kvalitet og relevans i højere grad kan understøttes af nye bevillingsformer” (Svar på 164/maj 2016 på spørgsmål fra Jakob Mark (SF)).

Ministeriet hemmeligstempler

Embedsmandsgruppen bag en ny bevillingsmodel har arbejdet bag lukkede døre, og der er sluppet meget lidt konkret ud herfra, selv om der også er nedsat en dialoggruppe og en teknisk referencegruppe med eksterne interessenter (SE OVERSIGT).

For at hente ammunition er der igangsat et såkaldt ’styringseftersyn’ med en snæver styregruppe med departementschefen i spidsen (SE OVERSIGT). Den skal undersøge, om uni-bestyrelserne og rektorer bruger deres ledelsesrum til at opfylde regeringens målsætninger: Gør uni-ledelser, som politikere og embedsmænd ønsker? Regeringen har engageret **konsulentfirmaet Nextpuzzle** til at lave en interessentanalyse om uni-ledelsernes evne til at styre mod regeringens målsætninger.

Det ligger i kortene, at **minister Tørnæs og departementschef Agnete Gersing** bruger rapporten som redskab og legitimation for at stramme den politisk-administrative styring, fx ved at ministeren får magt til at udnævne bestyrelsesmedlemmer (bestyrelsesformanden) eller kan introducere nye styringskæder mellem ministerium og uni'erne.

Rapporteringens metode har været ’kvalitative interviews med ca. 30-35 relevante interne og eksterne interessenter’.

Men ministeriet har hemmeligstemplet, hvem konsulentfirmaet har interviewet, hvad de er spurgt om, og hvem der har udformet spørgsmålene. FORSKERforum har fået afvist aktindsigt med henvisning til, at det handler om lovforberedende arbejde.

1. Styringseftersyn

06. april 2016 blev styringseftersynet igangsat for at belyse, hvordan institutionernes styringsmæssige rammer understøtter fokus på uddannelsernes kvalitet og relevans, herunder om lederne udnytter de styringsmæssige rammer til at forfølge regeringens målsætninger.

Arbejdet er foregået i en tværministeriel embedsmandsgruppe, som styres af departementschef Agnete Gersing selv. Som led i udredningen har konsulentfirmaet NEXTPUZZLE lavet en interviewundersøgelse. FORSKERforum har fået afvist aktindsigt i, hvem der er interviewet, og hvad de er spurgt om.

Styregruppe: Styringseftersyn

Dept.chef Agnete Gersing, Uddannelsesministeriet. Minister Ulla Tørnæs' øverste embedsmænd, og den centrale aktør i de aktuelle reformer

Direktør Hanne Meldgaard, Uddannelsesministeriets Politiske Afdeling, som står for uddannelsesministeriets ”faglige minister- og ledelsesbetjening, herunder kvalitetssikring og koordinering af sager, presse og kommunikation, medie- og presseaktiviteter, økonomi og jura m.v.”

Vicedirektør Nils Agerhus, Styrelsen for Videregående Uddannelser under departementet. Styrelsens ”opgave er at sikre den fornødne ledelsesmæssige koordinering både indadtil i styrelsen og udadtil i forhold til ministeren, departementet, institutionerne og øvrige interessenter”. Styrelsen laver ”politikudvikling, politikimplementering, institutionsstyring, økonomi, jura, tilskud, administration med videre”.

Vicedirektør Thomas Lindrum Pedersen, Styrelsen

Kontorchef Jacob Gunnar Nielsen, Finansministeriet, chef for 4. kontor, ”Uddannelses og EU-økonomi” under Stig Henneberg.

Embedsmændede som styrer

2. Nyt bevillingssystem

Den 2. oktober 2015 bekendtgjorde uni-ministeren – efter at embedsmænd allerede havde arbejdet på sagen i et halvt år – at det nuværende taxametersystem skal reformeres, så det i højere grad understøtter kvalitet, beskæftigelse og relevans.

Som opspil udarbejdede konsulentfirmaet Deloitte en pixirapport, ”Omkostningsanalyse” (april 2015). De senere udmeldinger tyder på, at embedsmandsgruppen stiler mod en ny taxametermodel, som især vil gøre bevillinger afhængige af fagområdets beskæftigelse.

Arbejdet med modellen er foregået i

tværministerielle embedsmandsgrupper, dels en styregruppe og dels en projektgruppe.

Arbejdet er så koordineret med uni'erne, dels igennem en teknisk referencegruppe, hvis rolle har været at kommentere på, om embedsmændenes modeller kan implementeres i praksis. Og dels igennem en dialoggruppe, som har kunnet indlevere indstillinger og har været til orienterende stormøder (medlemmerne af den eksterne dialoggruppe er udpeget fra diverse interesseorganisationer. Navne ikke oplyst her).

Dept.chef Agnete Gersing

Styregruppe: Reform af bevillingsmodel

Direktør Hanne Meldgaard, Uddannelsesministeriets Politiske Afdeling, som står for uddannelsesministeriets ”faglige minister- og ledelsesbetjening, herunder kvalitetssikring og koordinering af sager, presse og kommunikation, medie- og presseaktiviteter, økonomi og jura m.v.”

Vicedirektør Thomas Lindrum Pedersen, Styrelsen for Videregående Uddannelser under departementet, som ”har til opgave at sikre den fornødne ledelsesmæssige koordinering både indadtil i styrelsen og udadtil i forhold til ministeren, departementet, institutionerne og øvrige interessenter”. Styrelsen laver ”politikudvikling, politikimplementering, institutionsstyring, økonomi, jura, tilskud, administration med videre”.

Afdelingschef Stig Henneberg, Finansministeriet. Chef for afdelingen Offentlige Finanser (en af seks afdelinger under dept.chefen). Afdelingens formål er at ”være vagthund og sparringspartner i forhold til god og hensigtsmæssig regnskabsafregning, administrative processer mv.”

Kontorchef Jacob Gunnar Nielsen, Finansministeriet, chef for 4. kontor, ”Uddannelses og EU-økonomi” (under Stig Henneberg).

Bevillingssystem: Projektgruppe

Mikkel Leihardt, kontorchef for Politisk Sekretariat (under Uddannelsesministeriets Politisk Afdeling), koordinator i projektgruppen.

- ▶ Mikkel Leihardt, UFM
- ▶ Bjarke Lind, UFM
- ▶ Anders Boye Jacobsen, UFM
- ▶ Jonas Zielke Schaarup, UFM
- ▶ Martin Pedersen, UFM
- ▶ Jannie Helene Grøne Kristoffersen, UFM
- ▶ Jens Storm, Styrelsen for Videregående Uddannelser
- ▶ Karen Lisbeth Sejrup van Deurs, Styrelsen for Videregående Uddannelser
- ▶ Nicolai Ebsen, Styrelsen for Videregående Uddannelser
- ▶ Troels Rask Andersen, Styrelsen for Videregående Uddannelser
- ▶ Rune Skov Hansen, Styrelsen for Videregående Uddannelser
- ▶ Jacob Holme, Styrelsen for Videregående Uddannelser
- ▶ Linda Kirketoft Hansen, FM
- ▶ Joakim Thaning, FM

Ad. Bevillingssystem:

Ekstern teknisk referencegruppe

- ▶ Jesper Rasmussen, KEA
- ▶ Jacob Jersild, Erhvervsakademiet CBA
- ▶ Lykke Friis, Københavns Universitet
- ▶ Peter Lauritzen, Roskilde Universitet
- ▶ Anne Hasling Sørensen, Professionshøjskolen UCC
- ▶ Torben Mark Buch, Professionshøjskolen UC Syddanmark
- ▶ Anders Hanberg Sørensen, Aarhus Maskinmesterskole

Politiseret rolle

Skal bestyrelsesformænd være ministerens og statens forlængede

Eller skal de repræsentere universitetets interesser, spørger eks-bestyrelsesform

I juli kom det pludselig frem, at uni-minister Ulla Tørnæs og hendes departementschef, Agnete Gersing, opererer med skuffeplaner om, at styringskæden i uni-loven skal ændres, så bestyrelser eller bestyrelsesformænd fremover skal statsudpeges af uni-ministeren (hvor de i dag udpeges internt ved bestyrelsesbeslutning).

Det var AAU's afgående bestyrelsesformand Lars Bonderup Bjørn, som afslørede planen, og som tog afstand fra statsudnævnte formænd. Han mener, at politikerne i stedet for mere statsstyring

Frustration: Politiske krydsmeldinger

Medvirkende til eks-bestyrelsesformand Lars Bonderup Bjørns frustration er, at han oplevede, at AAU's ledelse blev kørt over og underløbet af skiftende politiske mål.

"Ministrene og ministeriet har jo kørt krydsmeldinger, hvor man bagefter siger, at bestyrelserne/ledelserne ikke har passet deres job! Et eksempel er, at politikerne i 00'erne lavede det succeskriterium, at uni'erne skulle ekspandere, for at så mange unge som muligt kunne få en uddannelse, og at der skulle konkurreres. Aalborg lavede frit optag og åbnede campus i København. Men i 2012-14 kom der så kontraordre i form af fremdriftsreform og dimensioneringsplan," fortæller han om de krydsmeldinger, som kom fra politisk hold – og som politikerne bagefter løber fra, at de har ansvar for:

"Og bagefter lyder bebrejdelsen så, at bestyrelserne/ledelserne ikke har passet deres job – og at der altså er behov for detailstyring, og nu for et 'styringseftersyn', der skal undersøge, om uni'erne gør, hvad politikerne gerne vil have."

bør anerkende, at uafhængige bestyrelser er de bedste til at 'pege på, hvordan sektorens strukturelle problemer løses', og at uni-ledelserne bør have selvstyre til at løse opgaverne inden for den ramme, som politikerne angiver.

Bag den konkrete konflikt ligger uenighed om, hvilken rolle bestyrelser og bestyrelsesmedlemmer skal spille. Skal de være en slags embedsmænd, eller skal de repræsentere deres universitets interesser?

Ministeriet: Bestyrelser skal være minister-loyale

Han – der er administrerende direktør i firmaet Dacapo i Odense – forklarer, at hans protest først og først udspringer af hans erfaringer fra kontroversen om 'dimensioneringen' i 2014:

"Her markerede ministeriet utilfredshed med, at nogle uni-ledelser ikke bare loyalt parerede ordre, men protesterede mod den teknokratiske model. Der kom signaler om, at ministeriet som 'ejer' mente, at bestyrelser – som en slags embedsmænd – ikke bør modsige 'ejerens'. Hvis den loyalitet mangler, så bør 'ejerens' (ministeren) have sin repræsentant ind i bestyrelsen, fx ved at ministeren udpeger bestyrelsesformanden eller (nogle af) bestyrelsesmedlemmerne," forklarer Bonderup Bjørn.

Men universiteter er samfundsinstitutioner og ikke ministerielle redskaber, mener han: "En politiseret udpegning vil være i strid med, hvordan uafhængige bestyrelser skal udpeges, og hvilken rolle de skal spille. Med statsudnævnte bestyrelsesformænd bliver uni'er til statsinstitutioner, formændene bliver 'statens forlængede arm ind i universiteterne' og uni'erne mister deres særlige uafhængighed".

Eks-formanden: Bestyrelses ideel samfundsrolle

"I dag er uni'ernes 'selvstyre' indskrænket af mere eller mindre vilkårlig detailstyring. Dermed misser strukturen og loven hele pointen i at have brede og

“

I dag er uni'ernes 'selvstyre' indskrænket af mere eller mindre vilkårlig detailstyring. Dermed misser strukturen og loven hele pointen i at have brede og uafhængige bestyrelser

Lars Bonderup Bjørn

uafhængige bestyrelser, som politikerne kan have en god dialog med, fordi vi har en fælles opgave," forklarer Lars Bonderup Bjørn, som 1. juli afgik som AAU-formand.

"Ideelt set burde uni-bestyrelsernes rolle være at agere inden for en rammestyring med et spillerum til at agere inden for økonomiske eller målæssige rammer. Bestyrelsesformænd (og rektorer) bør inddrages i en dialog. Hvis ministeriet ønsker ændringer – fx dimensioneringsplaner – bør det ikke meldes ud som detailtilrettelagte diktater med matematisk modellering, som fx førte til det pinagtige forløb i 2014."

Uni-loven: Uklarhed om rollefordelinger

Bonderup mener, at de uklare rolleopfattelser stammer fra uklarheder i selve uni-loven. Her står, at universiteterne er selvejende, og at bestyrelserne er øverste myndighed for universitetet: Bestyrelsen varetager *universitetets interesser* som uddannelses- og forskningsinstitution og fastlægger retningslinjer for dets organisation, langsigtede virksomhed og udvikling.

"Men 'selveje' betyder ikke 'selvstyre' for universiteterne. I praksis er selveje til uni'erne en illusion. Rammerne for bestyrelserne er nemlig ikke bare indsnævret af en stor detailstyring fra Uddannelsesministeriets og Finansministeriets side. Forståelse af lovteksten er uklar, og rammerne er rodede, så ansvarsfordelingen er uklar," forklarer eks-bestyrelsesformanden.

Finansministeriets 'totalitære skyggeledelse'

Eks-bestyrelsesformanden retter ikke sin kritik mod den nye minister, Ulla Tørnæs, men nøjes med at konstatere, at politikerne har 'mistet visioner med universiteterne og har svært ved at træffe målrettede beslutninger.'

Og det har desværre givet Finansministeriets embedsmænd frit spil til at oprette en 'totalitær skyggeledelse', lyder Bonderup Bjørns analyse, som er usædvanlig i en sektor, hvis ledere er meget forsigtige med at sige den politisk-administrative verden imod.

"Der er stærke indikationer – fx

dimensioneringsforløbet – på, at der er stærke politiske og forvaltningsmæssige kræfter, som gerne vil styre uni-sektoren", forklarer han. "Jeg oplever, at Finansministeriet udøver en 'totalitær skyggeledelse', som dikterer retning og styringsredskaber for sektoren. De detailstyrer på økonomi og mål. Men problemet er, at Finansministeriet handler uden fagligt-sagligt kendskab til, hvad et universitet er, og hvad der skal til for at drive det. Det giver uni'erne nogle vanskelige vilkår. Derfor udtrykte jeg mig så skarpt."

"Der er grundlæggende en uklarhed om bestyrelsernes roller, for den er ikke klart beskrevet. I selskabsloven står det klart, at bestyrelsen som øverste myndighed skal varetage selskabets interesser, dvs. både ejernes og firmaets helhedsinteresser, herunder de ansattes. Det er den ramme, bestyrelsen agerer indenfor og har ansvar for at forvalte. Men i forvaltningen af Uni-loven er det uklart beskrevet, og det betyder i praksis, at ejerne – staten, politikerne, ministerierne – ikke ram-mestyrer, men i flere sager detailstyrer og også går direkte til rektor i en række bestyrelsesanliggender."

Eksempel på rolle-uenighed: Michael kom Sofie til undsætning

Der er også uenighed om formandsrollen blandt bestyrelsesformændene. Det viste sig klart i december 2014. Det var efter flere uni'ers vurdering en teknokratisk model, og KU og AAU protesterede mest højlydt:

"Her havde embedsmænd opfundet en teknokratisk model med nogle sjove måltal, som blev meldt ud som diktat. Ministeriet indtog – på ministerens vegne – en stejl holdning, så der ikke blev en fleksibel indfasning. Det førte til et turbulent forløb, som også var komisk fordi der var grove fejl i ministeriets regneark; nogle

AAU-uddannelser, der skulle dimensioneres, fandtes ikke," forklarer Bonderup.

Kritikken satte minister Sofie Carsten Nielsen (R) i et dårligt lys, og her kom AU's bestyrelsesformand, som også er talsmand for de samlede bestyrelser, hende til undsætning. Michael Christiansen er garvet embedsmand, som kender spillet, og som ved, hvor vigtigt det er at stå sig godt med minister og embedskorps. Han meldte ud på alles vegne, at uni-ledelserne var blevet forligt med ministeren, så oppositionens protester var pludselig slettet. Og ministeren udtrykte glæde over Michael Christiansens samarbejdsvilje (Politiken 4.12 2014).

Michael Christiansen handlede solo.

Uden mandat

Problemet var bare, at Michael Christiansen handlede solo. Han optrådte som formand for formændene, men overskred sit mandat, der kun gjorde ham til talsmand for, hvad alle bestyrelser (bestyrelsesformænd) var enige om.

Og bestyrelsesformændene på især KU og AAU var ikke enige, fremgik det efterfølgende i Politikens debatspalter, hvor flere parter sagde åbent fra over for Michael Christiansens sololøb.

Bonderup: "Nogle bestyrelser var ikke enige i Michael Christiansens udmelding, for man ønskede mere fleksibelt råderum om planens implementering. Og bestyrelsesformændene havde ikke givet mandat til den udmelding. Men den sag afslørede i hvert fald, at der er forskellige opfattelser af, hvilke interesser bestyrelserne skal varetage, og hvilke roller bestyrelsesformænd tager på sig. Nogle opfatter deres rolle som 'formidlende' for ministeriet og politiske interesser, mens andre – heriblandt mig selv – lægger vægten på helhedens interesser, hvilket gør, at ministeriet nogle gange er modpart."

Hvad kan man lære af Lunde Larsen-sagen?

Hans vejleder mener, at der slet ikke var nogen 'sag'. Kritiker Heine Andersen beklager, at afgørelsen mangler standarder

Hvor alvorlige var fejlene i Esben Lunde Larsens ph.d.-afhandling?

Det var et af de gennemgående spørgsmål i debatten, der denne sommer udspandt sig i Universitetsavisen mellem primært **lektor Hans Raun Iversen**, der var ph.d.-vejleder for Esben Lunde Larsen, og professor emeritus Heine Andersen.

I sommer overraskede vejlederen ved at give sin udlægning af sagen. Vel havde Esben Lunde sjuksket med nogle referencer, men det var nu kommet på plads ved, at han skulle udarbejde et rettellesblad til sin afhandling, hvor alle fejl blev registreret. For vejlederen var sagen blevet **"overdimensioneret"**. Den var primært **"en politisk motiveret pressehetz"**, bl.a. fremprovokeret af FORSKERforum. **"Akademisk set var og er der ingen sag af en betydning"**.

Og bl.a. Heine Andersen havde udtalt sig "forhastet" (UNIVERSITETSAVISEN).

Praksisudvalget om plagiat

Esben Lunde Larsen bringer i sin konklusion en "parafrase" af en tekst, skrevet af Ove K. Pedersen, uden at markere med citationstegn eller kildehenvisning.

I sin vurdering skrev Praksisudvalget, at "det er ikke ualmindeligt, at akademiske afhandlinger i selve konklusionen ikke indeholder kildehenvisninger." De lægger vægt på, at passagen tidligere er blevet citeret med kildehenvisning, og at bogen er nævnt som teoretisk reference.

På baggrund af dette, kalder udvalget den manglende henvisning "et stilistisk valg, der under omstændighederne i den konkrete sag er acceptabelt".

Vejlederen: Godkendt uanset fejlene

Heine Andersen replicerede ved at fastslå, at sagen absolut havde akademisk interesse og vedrørte offentligheden. I hans øjne gik Praksisudvalget for langt med at bagatellisere afhandlingens 19 "tekstsammenfald", og han spurgte afslutningsvis Raun Iversen, om han ville have godkendt afhandlingen, hvis han havde kendt til fejlene?

"Fejl skal rettes," konstaterede Raun Iversen i sit svar – "jeg ville have påtalt det, hvis jeg havde været opmærksom på forholdet mellem teksterne i Lunde Larsens speciale og ph.d.-afhandling." Han erkendte dog, at Lunde Larsens genbrug af Ove Kaj Pedersen i konklusionen er "en klar svaghed", ligesom genbruget af Lunde Larsens eget speciale var "yderst klare fejl". Den slags fejl skal rettes i et rettellesblad, men det er ikke grund nok til at afvise en afhandling, fastslog Raun Iversen – som dermed svarede indirekte, at han ville have godkendt afhandlingen, også med de fundne fejl.

Ad plagiater

Raun Iversen mener ikke, at han forsøgte sin vejleder-rolle. Hvad angår Lunde Larsens kandidat-genbrug af passager fra specialet, som han ikke havde opført i kildelisten, siger Raun Iversen, at han ikke skænkede det en tanke, at Lunde Larsen kunne finde på det: "Ansvaret for fejlen er – som Heine Andersen siger – Lunde Larsens, men alligevel ærgrer det mig dybt, for jeg kunne så let som ingenting have forhindret den fejl, som nu er rettet på det til fakultetet indsendte rettellesblad."

Debatten fik en lidt pragmatisk foreløbig afrunding ved et indlæg af Jes

Fabricius Møller, lektor ved Saxo-Institutet, der erklærer, at det var godt, at sagen fik stor offentlig bevågenhed, men at han også er enig i, at Lunde Larsen kun burde have en mild påtale.

Til gengæld beklager Jes Fabricius Møller, at der simpelthen ikke findes klare regler, især om forholdet mellem speciale og ph.d.-afhandling: "Man kan ikke bebrejde Larsen, at han ikke har levet op til reglerne, hvis vi ikke engang selv ved, hvad reglerne egentlig er."

lah

Praksisudvalget om selvplagiat

Praksisudvalget lagde overordnet vægt på, at selvplagiering kun er brud på god videnskabelig praksis "hvis gengivelsen af egen tidligere tekst uden kildehenvisning og citationstegn har en vis systematisk karakter, (...)"

I 6 forhold, havde Esben Lunde Larsen genbrugt tekstpassager fra sit speciale, som han ikke havde henvist til eller opført i kildelisten.

I 4 af forholdene fandt Praksisudvalget, at det var så korte passager, at det "uden videre kan karakteriseres som bagateller". I de 2 øvrige forhold var passagerne noget længere, men fordi de indeholdt lange citater fra andre, angivne kilder, blev fejlene derfor også affejet som bagateller.

Om det, at Lunde Larsen ikke havde noteret sit speciale på kildelisten, skrev Praksisudvalget, at det på grund af den relativt begrænsede brug "ikke i sig selv er i strid med god videnskabelig praksis".

I 12 yderligere forhold har Esben Lunde Larsen genbrugt passager fra artikler og manuskripter, han selv har skrevet og brugt i ikke-akademiske sammenhænge. Alle disse forhold blev slået hen som bagateller eller uproblematisk forhold.

'En kontroversiel afgørelse

KU-teologi kaldte Praksisudvalgets afgørelse for "klar og nuanceret afgørelse".

Medlem af Praksisudvalget vil ikke anbefale dens standarder til sine studerende

Sagen om Esben Lunde Larsens ph.d.-afhandling blev lukket i sommer med KU-Praksisudvalgets afgørelse og da Teologisk Fakultet bekendtgjorde, at den tidligere uni-minister havde tilføjet et rettelsesblad til sin afhandling.

Det skete på baggrund af en afgørelse i KU's Praksisudvalg, der konstaterede, at afhandlingen havde en række fejl og mangler, men at det primært var på bagatelniveau og dermed ikke noget, der kunne betegnes som dårlig videnskabelig praksis.

Efter afgørelsen udtalte Teologi-dekan Kirsten Busch Nielsen, at man på fakultetet ville overveje perspektiverne for afgørelsen, og det har man også gjort, fortæller hun til FORSKERforum.

"Akademisk Råd har diskuteret sagen, og vi er tilfredse med den vægtning og de præmisser, Praksisudvalget har lagt til grund. Jeg synes, det er en klar, nuanceret afgørelse," siger hun.

Kritiker: Advarer mod præcedens

Men hvor afgørelsen angiveligt har skabt klarhed på Det Teologiske Fakultet, så har den på andre dele af universitetet gjort det modsatte. På Universitetsavisens hjemmesider er sagen blevet grundigt debatteret over sommeren, og her har især professor emeritus Heine Andersen beklaget sig over Praksisudvalgets afgørelse, som han mener er alt for mild i bagatelliseringen af fejlene. Blandt andet peger Heine Andersen på den passage, hvor Esben Lunde Larsen i sin konklusion brugte en femlinjers "parafisering" af en tekst skrevet af Ove Kaj Pedersen. Passagen var brugt tidligere i afhandlingen med citattegn og kildehenvisning, men det var der ikke i konklusionen.

Om dette skrev Praksisudvalget, at "det er ikke ualmindeligt at akademiske afhandlinger i selve konklusionen ikke indeholder kildehenvisninger." Og senere konkluderer man, at "den manglende henvisning er et stilistisk valg og i den konkrete sag acceptabel."

Heine Andersen advarer imod at lade

Jeg vil anbefale forskerstuderende, at de ikke genbruger tekst uden at citere

Lektor Klemens Kappel

afgørelsen danne præcedens for opfattelsen af god videnskabelig praksis og for undervisning af andre ph.d.-studerende.

Praksis-udvalgets standarder slappere end hum's

I dette efterår skal det obligatoriske kursus i forskningsintegritet – det såkaldte Penkowa-kursus – for ph.d.-studerende på Teologi og Humaniora forestås af **lektor Klemens Kappel**, der selv sad i Praksisudvalget, da Lunde Larsen-afhandlingen blev behandlet.

Og Klemens Kappel kan godt forstå, at Praksisudvalgets afgørelse har givet anledning til diskussion.

"Der er jo tale om, at man vurderer, hvor meget af en andens tekst, man skal have lov at gengive. Og her har Praksisudvalget lagt en mindre stram linje, end andre måske ville gøre – også mindre stram end man umiddelbart gør på Hum," siger Kappel.

Det var forventeligt, at den konkrete afgørelse i forhold til Lunde Larsens parafisering af Ove Kaj Pedersen ses som kontroversiel.

"Afgørelsen siger, at når der er tale om trivia, så er der vide rammer for, hvor meget man må gengive. Og det, at man må copy-paste andre folks tekst, hvis det, de har skrevet, er trivielt, det er da lidt kontroversielt."

Etik-underviser: "Gør det ikke"

Han peger dog også på, at en mere restriktiv afgørelse også kunne være blevet betragtet som kontroversiel, for eksempel i medicinske forskningsmiljøer, hvor det ifølge Klemens Kappel er almindeligt at

gengive trivielle fremstillinger for eksempel af alment kendte teorier.

Men hvis en ph.d.-studerende på dit kursus henviser til Lunde Larsens afhandling og spørger, om de tilsvarende kan genbruge en andens tekst uden at citere, hvad vil Kappel så sige?

"Jeg vil anbefale forskerstuderende, at de ikke genbruger tekst uden at citere. Men jeg vil også fortælle, hvordan Praksisudvalget har skønnet og konkludere, at det formentlig ikke vil give problemer med Praksisudvalget, hvis man gør det. Og så går jeg ud fra, at der vil komme en diskussion blandt kursisterne, hvor nogen sikkert vil mene, at det er en kontroversiel afgørelse," siger Klemens Kappel.

Han vil ikke udtale sig om, hvorvidt der i Praksisudvalget var diskussion og uenighed om den fælles afgørelse.

Teo-dekan: Vi taler om det ved lejlighed

På Det Teologiske Fakultet har sagen som sagt været diskuteret i Akademisk Råd. Ifølge **dekan Kirsten Busch Nielsen**, der er rådets formand, har sagen været med til at skærpe fokus på god videnskabelig praksis.

"Næste gang, spørgsmålene om god videnskabelig praksis er på dagsordenen på et fakultetsseminar for forskerne, finder jeg det helt oplagt, at denne case tages op," siger hun.

Hun nævner videre, at det er blevet diskuteret i studienævnet, at det er vigtigt, at de studerende er fortrolige med kravene til god videnskabelig praksis og kender reglerne for eksamenssnyd er. Tilsvarende skal man på fakultetet være opmærksomme på, at de ph.d.-studerende kender rammerne for god videnskabelig praksis, men det mener Kirsten Busch Nielsen, at der tages god hånd om, da alle ph.d.-studerende i dag gennemgår et obligatorisk kursus i forskningsetik.

Det kursus, Klemens Kappel skal afholde i efteråret.

lah

Grov uagtsomhed = uredelighed

Og skal det bevises at en forsker har handlet forsætligt, for at der kan dømmes uredelighed.

Sådan lyder spørgsmålene til ekspertudvalgs forslag til uredelighedsregler

Når Folketinget åbner i begyndelsen af oktober, skal der efter planen ligge forslag til et nyt sæt regler for, hvordan vi i Danmark behandler sager om videnskabelig uredelighed. Ved årsskiftet kom en rapport fra et ekspertpanel, og efter en høringsrunde i foråret bliver hele balladen brugt som afsæt til et nyt regelværk.

Men spørgsmålet er, om de nye regler vil løse de grundlæggende problemer og stridigheder, som først og fremmest Klarlund-sagen skabte omkring UVVU og definitionen af videnskabelig uredelighed.

Selv om der generelt er meget opbakning og ros til anbefalingerne, lyder der også et enkelt rungende NEJ. Desværre et posthumt råb, for det kommer fra afdøde jurist Jens Ravnkilde, der under hele Klarlund-sagen var en særdeles ihærdig kritiker og analytiker af sagens juridiske aspekter.

Ravnkildes sidste indlæg i debatten kommer i form af en ikke-publiceret artikel, som professor og fedmeforsker Thorkild I. A. Sørensen har ladet indgå i et høringsvar, han selv har indsendt med

en tilføjelse af, at han personligt står helt bag Ravnkildes anbefalinger.

Forskel på uredelig og uduelig

Og det, Ravnkilde og Sørensen først og fremmest er utilfredse med, er spørgsmålet om uagtsomhed og grov uagtsomhed. Netop disse begreber var helt centrale i sagen hvor Bente Klarlund først blev kendt uredelighed af UVVU, men siden frifundet ved en civil domstol. I flere af klagepunkterne var store dele af den danske forskerstand rygende uenige om der var tale om grov uagtsomhed, uagtsomhed eller over hovedet fejl.

Ekspertudvalget anbefaler, at 'grov uagtsomhed' fortsat skal betragtes som uredelighed. Og det er Ravnkilde – og Sørensen – altså helt uenige i. Med udgangspunkt i, at forskerens retssikkerhed kommer i første række, argumenterer Ravnkilde for, at Danmark lægger sig op af den amerikanske uredelighedsdefinition, hvor uagtsomhed – såvel grov som simpel – ikke er uredelighed, men blot dårlig forskning.

"Kampen mod uredelighed i forskningen bygger på indsigten, at uredelighed er noget andet end uduelighed og dermed, at der består en skarp sontring mellem uredelig og dårlig forskning. En definition af uredelighed skal fastlægge sontringen. Grænsedragningen giver imidlertid sig selv. Uredelighed betyder *uhæderlighed*, *fusk* eller *svindel* og udgør en moralsk defekt. Dårlig forskning er derimod blot resultatet af manglende evner eller erfaring, dvs. udmønter en intellektuel brist." Sådan skriver Ravnkilde.

Skal forsætlighed bevises?

Ekspertudvalget har haft til diskussion, om man skulle fjerne den grove uagtsomhed fra uredelighedsdefinitionen, men fandt, at det vil være så svært at løfte bevisbyrden om forsætlighed, at også fuskere vil kunne gå fri.

"En sådan begrænsning vil i praksis føre til, at en opfyldelse af forsætskravet formentlig vil kræve en tilståelse fra den indklagede forsker, eller at den pågældende bliver 'taget med fingrene i fadet'. Det kan føre til en række sager, hvor der ikke kan statuere videnskabelig

uredelighed, selvom der er tale om en situation, som alle er enige om, bør være omfattet af uredelighedsbegrebet." Sådan hedder det i ekspertudvalgets rapport.

Ansvar ved medforfatterskaber?

Det andet punkt, som I. A. Sørensen/Ravnkilde opponerer mod, er spørgsmålet om ansvar ved medforfatterskaber. Her henviser ekspertudvalget til Det danske kodeks for integritet i forskning, der blev formuleret i 2014. Men dens definition af medforfatteransvar er alt for slapt – ja nærmest ubrugelig – mener Sørensen.

Om medforfatteransvar hedder det kort fortalt, at alle forfattere er ansvarlige for publikationens indhold, men at hver enkelt forfatters ansvar skal bedømmes i forhold til vedkommendes rolle og ekspertise, og at der i nogle tilfælde vil være forfattere, der har et udvidet ansvar.

Dette har Ravnkilde i hans artikel en række kritikpunkter mod. For det første konstaterer han, at "reglen består af tre udsagn i indbyrdes logisk modstrid". Han mener også, at reglen strider imod Vancouverprotokollen (IMCJE's retningslinjer), der udelukker kollektivt ansvar, og han tilføjer, at reglen i hans øjne udelukkende havde til formål at blåstemple UVVU's dom mod Klarlund "på baggrund af en hjemmestrikket UVVU-regel".

lah

Om medforfatteransvar:

"Alle forfattere er ansvarlige for indholdet af publikationen. Hver forfatters ansvar skal imidlertid vurderes i forhold til deres respektive roller i forskningen under hensyntagen til deres ekspertiseområder, erfaring og anciennitet, en mulig superviserende rolle og andre relevante faktorer. I visse tilfælde kan en forfatter derfor have et større ansvar end andre for at sikre integriteten af publikationen eller specifikke dele af publikationen."

(Dansk kodeks for integritet i forskning, 2014)

"In addition to being accountable for the parts of the work he or she has done, an author should be able to identify which co-authors are responsible for specific other parts of the work."

(IMCJE Recommendations - Defining the Role of Authors and Contributors, afsn. 2)

Kritik: "Vi risikerer nye Klarlund-sager"

Klarlund-støtte og professor Thorkild I.A. Sørensen mener ikke, at Ekspertudvalget har lært af Klarlund-sagen

Ekkot af den næsten traumatiske Bente Klarlund-sag runger i flere af høringsvarerne til ekspertudvalgets 'Rapport om det danske uredelighedssystem'.

Det sker meget markant i et høringsvar fra **professor, dr. med. Thorkild IA Sørensen**, som bygger videre på et manuskript fra den nu afdøde jurist Jens Ravnkilde. Begge var, med hver deres indgangsvinkel, en del af den kreds, der støttede Bente Klarlund.

"Jeg kendte intet til Ravnkilde før han dukkede op som bidragyder til Klarlund-sagen. Men jeg synes, han med sin juridiske analyse fik sagt de ting, der var helt galt i Klarlund sagen: at man dødsdømmer en forsker for sjusk. For det er reelt det, der sker med en uredelighedskendelse," fortæller Thorkild I.A. Sørensen.

Den holdning fik ham til at skrive en kronik i Politiken med kollegaen Niels Borregaard - en af de mest markante støtterklæringer i den langvarige debat, der kom til at udspille sig.

"Jeg kendte lidt til Bente - ikke så meget - og jeg blev så en del af den kreds, der støttede hende. Jeg hilste på Ravnkilde i forbindelse med en debat på Axelborg, og vi begyndte at kommunikere ganske tæt. Jeg tror han har sendt mig mere end 150 mails," fortæller I.A. Sørensen.

Advokat Ravnkilde døde før offentliggørelse

Både han og Ravnkilde var også til stede ved den middag hos Bente Klarlund, hvor hendes sejr i Østre Landsret over UVVU blev fejret.

Få måneder senere - 3. juni 2015 - blev Jens Ravnkilde fundet død i sit hjem i Malmø. Men kort tid inden havde han sendt Thorkild I.A. Sørensen et manuskript til et oplæg, han skulle holde på Karolinska Institutet i Stockholm om håndtering af videnskabelig uredelighed. Et manuskript som siden også skulle blive trykt i Ugeskrift for Retsvæsen.

Ravnkildes fokuspunkt var spørgsmålet om fortsæt. Og netop spørgsmålet om, hvor vidt der var ond vilje bag de fejl, som professor Henrik Galbo fandt i Klarlunds artikler, var for Thorkild I.A. Sørensen en helt central problemstilling.

"Bente var enormt produktiv og havde mange ting i gang - det kender jeg fra mig selv. Så kan man vælge at tro på, at det, de andre laver, er godt nok. Det tror jeg var Bentes situation. Hun har haft så mange unge omkring sig og i sving, at hun har troet det var i orden. Så kan man sige, at hun har været uagtsom, men groft? Det synes jeg ikke," siger han.

Grundlæggende retsprincip

Thorkild I.A. Sørensen mener grundlæggende, at forsættet - den onde vilje - lige som i det almindelige retssystem må være en afgørende faktor.

"Man må med almindelige juridiske redskaber skulle slå fast, at der er et fastsat. Vi er tilbage ved de helt grundlæggende retsprincipper: tvivlen skal komme den anklagede til gode. Hvis ikke beviserne er til stede, så må man sgu leve med, at man ikke får den skyldige."

Den anden store anke, Thorkild I.A. Sørensen fører frem med brug af Jens Ravnkildes ord, handler om ansvaret ved medforfatterskab, hvor rapporten henviser til Det danske kodeks for integritet i forskning, hvor det lidt diffust hedder, at alle forfattere har medansvar for hele publikationen, men primært for den del, man selv har medvirket til.

Han forstår ikke, at man ikke lægger sig strikt op af Vancouver-reglerne, hvor

det fastslås, at der ikke kan pålægges kollektivt ansvar for artikler.

Risiko for nye sager

"Jeg er forundret over viljen til ikke at lægge sig i overensstemmelse med internationale erfaringer. Vancouver-komiteen er sammensat af chefredaktører fra de allermest anerkendte tidsskrifter. Inspireret af forskellige sager har de lavet en præcisering af ansvaret, som jeg har sværet ved at se, at nok så kloge hoveder i vores egne institutioner kan tage afstand fra."

Hvis Folketinget ender med at følge ekspertgruppens anbefalinger i en ny lov - og dermed fastholde 'grov uagtsomhed' som værende uredelighed, samt bruge medforfatteransvar-definitionen fra Det danske kodeks for integritet i forskning, mener I.A. Sørensen, at man ikke har lært noget af Landsretsdommen i Klarlund-sagen.

"Gør man det, risikerer man at få en ny Klarlund-sag. For det var præcis de to punkter, der var baggrund for Østre Landsrets afvisning."

lah

Grænsen mellem FFP og QRP

I rækken af høringsvar fra danske forskningsinstitutioner og andre aktører på området, er der generelt ros og opbakning til ekspertudvalgets rapport og anbefalinger.

Flere steder er der dog kritik med usikkerhed om, hvordan man afgrænser og fastslår, hvornår der er tale om videnskabelig uredelighed, defineret som FFP (fabrication, falsification, and plagiarism), som UVVU skal tage sig af, og brud mod god videnskabelig praksis, defineret som QRP (questionable research practice), som ifølge anbefalingerne skal håndteres af et nedsat QRP-udvalg på institutionen. Blandt andet fordi, det på forhånd kan være svært at vide, om der er tale om det ene, eller det andet.

Eksempelvis foreslår AU, at man i stedet som udgangspunkt behandler alle sager i lokale praksisudvalg, som derefter kan sende en sag videre til UVVU.

(Foto: Ulfager Polaris)

Årets optag: Dimensionering betyder

Årets optag af bachelorer har lavet første hug, som peger frem mod et beskåret humaniora, mod et fortsat voksende samf

Denne sommer kunne den danske universitetsverden fejre en ny rekord. Med et førsteoptag på 29.373, slog optaget man rekorden fra 2014 med 3 studerende. Og trods af politikernes kovending i synet på, ata der ikke er brug for så mange akademikere, blev optaget en ny, rekordstor årgang.

Men fordelingen mellem hovedområderne er brudt om. På det samlede humaniora-område er optaget faldet for andet år i træk. Og det er kun en mild forsmag på, hvad der kommer til at ske i de kommende, inden år 2019, hvor dimensioneringen skal være slået fuldt igennem. Samlet set er HUM-optaget faldet med 3 pct. i forhold til 2015 (266 studerende). Størstedelen på KU, blandt andet fordi der ikke blev optaget studerende på fag som Eskimologi, Klassisk græsk og Indoeuropæisk.

Beskæringen er en konsekvens af minister Sofie Carsten Niensens (Rad.) dimensioneringsplan, som indføres indtil 2019.

Mens uni-ledelserne har bedt politikerne om at lade være med at lave nye beskæringer, mens man afventer dimensioneringsplanens indfasning i 2019, kan regeringen – tilskyndet af Finansministeriet – indføre en skærpet dimensioneringsmodel i form af et nyt bevillingssystem. Et "beskæftigelsestaxameter" vil sandsynligvis begunstige de teknik/nat'-fagene og straffe de mere brødløse hum-fag. Men det handler denne artikel IKKE om. (SE DE NÆSTE SIDER).

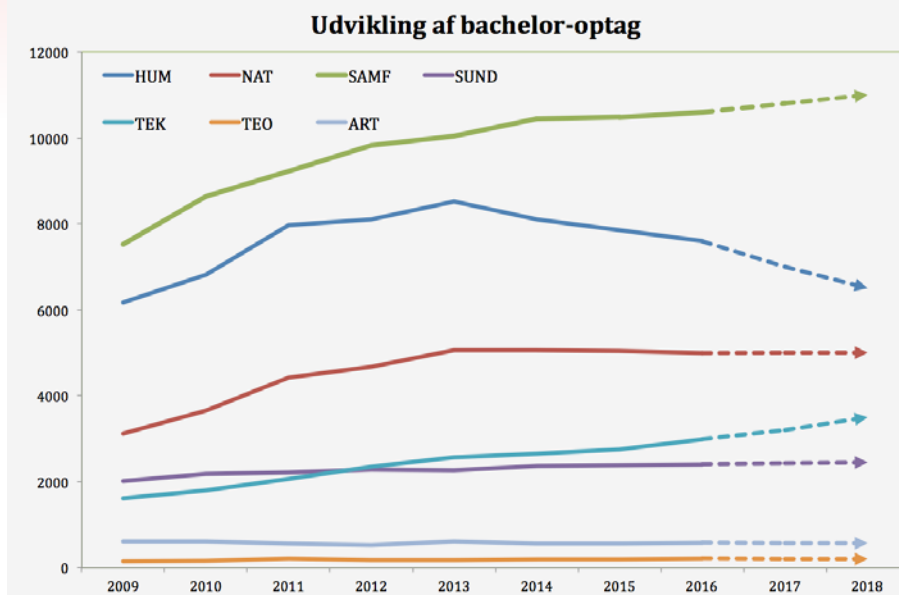
2019: Hum' på 3/4

Men det er stadig stille før storm. Dimensioneringsmodellen landede på en beskæring af ca. 3000 studiepladser i forhold til bacheloroftaget 2013, og heraf ligger omkring 2/3 på det humanistiske område.

- **KU's prorektor Lykke Friis** skrev for nyligt i en kronik, at man på Humanistisk Fakultet kommer til at nedlægge ca. 25 procent af studiepladserne over de næste fire år.

- Tilsvarende oplyser **AU-Arts' dekan Johnny Laursen**, at man der forventer at stå med ca. 30 procent færre kandidatstuderende og 26 procent færre bachelorstuderende, når dimensioneringen er fuldt indfaset i 2021-22.

- Også på **SDU** er der linet op med en

FORSKERforums fremskrivning af optag-udviklingen på fakultetsområder. Udviklingen på HUM tager udgangspunkt i den planlagte dimensionering af ca. 2000 HUM-studiepladser jf. 2013-optaget. De øvrige områder fremskrives på baggrund af de seneste 3 års tendens. (Tal-kilde: Uddannelses- og Forskningsministeriet.)

hel stribe lukninger af primært sprog-fag i de kommende år.

Samtidig med, at HUM-området bliver mindre, sker stiger optagene på andre områder. Erhvervsorganisationernes bøn om flere kandidater inden for de tekniske

videnskaber bliver tilsyneladende hørt af de unge. Området har vækset jævnt over flere år, men tog i år et ekstra hop med 9 procents stigning. Det er både på DTU, AAU og SDU.

AU overbudgetteret

Årets optag af bachelorstuderende var historisk på flere fronter. En mindre detalje – om end med en vis symbolik – er at Aarhus Universitet for første gang har større optag end dets traditionelle storebror i København. Førsteoptaget på alle områder lød på 7.369 på AU og 7.293 på KU.

Det er først og fremmest en optagsnedgang på KU, der har skabt forskellen, hvilket primært skyldes, at KU HUM har nedlagt og dimensioneret flere uddannelser. AU har derimod fortsat en lille, men jævn optagsfremgang over de senere år.

Tallene for førsteoptaget – altså det antal studiepladser, man 1. juli tilbød nye studerende – snyder imidlertid noget. AU har nemlig valgt at "overbudgettere" og tilbyde flere pladser end de reelt må

i forhold til dimensioneringsloftet på et antal uddannelser. Det er almindelig praksis, forklarer Johnny Laursen, dekan på AU Arts. Sidste år oplevede AU således, at man kom til at mangle studerende, fordi nogle valgte at takke nej til studiepladsen eller dumpede i de studiepladsprøver, man mange steder har indført.

Det er imidlertid det endelige optag, der opgøres i oktober, som der måles på i forhold til, om man holder sig inden for dimensioneringsloftet. Og derfor satser man på AU på, at pengene kommer til at passe, selv om man i første omgang har tilbudt flere studiepladser, end man må.

"Vi gør vores yderste for at respektere dimensioneringsloftet. Men det er altid svært at ramme det ønskede optag præcist. Det er meget komplekst – og

Samf' erhvervsøkonomi vokser

Samfundsvidenskaberne vokser sig langsomt og sikkert til at være det markant største uddannelsesområde på universiteterne. Samf' gled forholdsvis let gennem dimensioneringsøvelsen og optaget er i forhold til sidste år vokset med 110. Det er især erhvervsøkonomiske uddannelser på SDU og AAU, der har skæppet i den kasse.

Det kunne dog sagtens være blevet til mere. Søgningen er nemlig også vokset kraftigt, og på CBS har man igen i år kunnet hejse flaget for de højest karakteradgangskrav.

Med de planlagte dimensioneringskrav tegner der sig alt i alt et billede, hvor samf' kommer til at stå alene som det store universitetsuddannelsesområde, mens hum' kommer til at befinde sig i en mellemkategori mellem naturvidenskab og de tekniske videnskaber.

lah

r optag

dimensioneringen har ikke gjort det mindre komplekst. Sidste år ramte vi således markant under," siger Johnny Laursen, dekan på AU Arts.

Det forventes således, at det endelige optag på AU bliver noget mindre – og også mindre end KU's. Med til historien hører dog også, at AU Arts i 2015 åbnede en ny uddannelse – Cognitive science – med 60 studiepladser, der foreløbig ikke er dimensioneret.

I det hele taget bliver der stadig "tættere i toppen" af den danske universitetsverden, målt på antallet af studerende. Både SDU og især AAU kunne notere en pæn vækst i bacheloroptaget. På AAU er der med optaget på godt 4800 tale om mere end en fordobling på syv år.

lah

Fra forskning til faktura.2

Lektor i videnskabsfilosofi Jan Faye fortolker beskæringen af hum' som udtryk for ændrede idealer i tid og samfund

"Der er virkelig sket en radikal ændring fra dengang, jeg var ung, i forhold til, hvad politikerne sætter højt, og hvad samfundsdebatten sætter højt."

Ordene er Jan Fayes, og det er dansen – eller manglen på samme – han hentyder til. Det er en ny fase i eks-videnskabsminister Helge Sanders reformering af de danske uni'er:

"Som jeg fortolker det, er det stadig forskning-til-faktura-tankens, der ligger bag det politiske ønske om at få flest muligt over i fag, der kan understøtte nationalproduktet. Men man har ikke forståelse for de bidrag, humaniora giver til samfundet. Hvor var politikernes almene dannelse henne, uden humaniora? De sprog, de kan tale, den viden, de har om kultur. Nogle partier taler så meget om danskhed. Men de eneste, der kan svare kvalificeret på, hvad det er, er humanisterne."

Samfundet vil savne det humanistiske blik

Faye, lektor i videnskabsfilosofi ved KU, frygter konsekvenserne af den nedtur, de humanistiske fag befinder sig i – både hvad angår den skrantende værdisætning af humanistisk dannelse, men også det banale faktum, at der bliver færre humanister i forhold til – lidt groft sagt – bureau- og teknokrater.

"Det er ikke fordi, jeg ikke sætter for eksempel naturvidenskab højt. Jeg sætter al viden højt. Men jeg mener, vi får et ringere samfund, mere en-dimensionelt, når humanisterne bliver færre. Det er vigtigt at have humanister ansat i den offentlige administration og i erhvervslivet for at få et andet perspektiv end den økonomiske fortælling – hvad det koster. Der mener jeg, at humanister kan tilføre nogle indgangsvinkler, som ikke-humanister ikke er uddannet til."

Så vidt de større perspektiver. På den korte bane står Jan Faye og hans kolleger på KU HUM midt i en nedskæringsproces

Vi får et ringere samfund, mere en-dimensionelt, når humanisterne bliver færre

Jan Faye

med fyringer, lukning af uddannelser og sparekrav, der bliver ved at tårne sig op i horisonten.

Forringelse af de humanistiske uddannelser

"Pengene følger den studerende, så dimensioneringen betyder færre penge. Filosofi skal nok overleve som fag. Men sådan som det tegner sig, sker der en total forringelse af de humanistiske uddannelser. Der vil ske et tab, både af viden og af dannelse. Og det er ikke bare spørgsmål om latin eller græsk – det er alle områder, der er ved at bidrage til dannelsen. Vi har aldrig været så rige i samfundet, og alligevel har vi ikke råd til en eneste person i landet, der ved noget om tibetansk!"

Numerisk set kommer antallet af humanistiske studerende jo blot tilbage til, hvor det var for 10-15 år siden. Så man kan måske mene, at området nu blot finder tilbage til sin naturlige størrelse?

"Der findes jeg ikke en naturlig størrelse. Det vil altid være en politisk beslutning. Men vi ved jo ikke, hvad markedet efterspørger om 5-10 år. Jeg mener, vi bliver berørt af nedgangen, fordi der bliver færre mennesker til at tage det humanistiske perspektiv ind i samfundsudviklingen."

Så hum' skal være et stort område på universitetet?

"Ja, det synes jeg. Hvis det stod til mig havde alle fag – også naturvidenskabelige – noget humaniora inde over."

lah

Struensee-analyser lægger spor

Sådan måles dit institut og din faglighed i decimaler. Men det måles altså sammen på økonomi, lyder kritikken

Foreløbig har konsulentfirmaet Struensee lavet en klinisk dissektion af RUC og af KU-hum'. Rapporterne vurderer på fire aspekter: Den økonomisk/faglige bæredygtighed, forvaltningens effektivitet, bygningsmassen og indkøbssiden.

"Struensee-rapporterne lægger spor ind. De støtter et bestemt styringsparadigme, når der udvælges 10 parametre, som samlet skal bedømme fags 'bæredygtighed'. Disse parametre får betydning for analyserne, og de lægger også et spor for de kommende prioriteringer i debatter og ledelsesbeslutninger", forklarer han. "Der er altså noget, som ikke reflekteres, og som man må få ind i prioriteringsdebatten: Uddannelsers kvalitet, rammerne for kritisk tænkning, fagets generelle samfunds betydning, fags brede dannelseskvaliteter osv.", forklarer RUC-**lektor Allan Dreyer Hansen**, der er politolog

Hykleri indbygget i Struensee-analyser

"Politikerne foregiver, at den offentlige sektor kan effektiviseres, uden at det går ud over serviceniveauet. Og problemet med Struensee-kataloget er, at det bidrager til forestillingen om, at besparelser ikke går ud over uddannelseskvaliteten. Men det er absurd at påstå, at Struensee-forslagene om nedskæringer ikke vil føre til kvalitetsforringelser! Jeg ved ikke, om vi kommer til at lave dårligere forskning, men jeg kan med sikkerhed sige, at vi kommer til at lave ringere uddannelser," siger RUC-**lektor Allan Dreyer Hansen**.

"Struensee-rapporten afslører, at der er meget lille spille- eller handle- rum til ikke-økonomiske hensyn og til kvalitet. De ansatte og ledelserne kan da protestere med henvisning til – og det dokumenteres også i Struensee-rapporten – at uddannelserne allerede før de nye besparelser er underfinansierede. Men det er politikerne tilsyneladende ligeglade med. Så kunne vi da i det mindste forlange af politikerne, at de ærligt indrømmer, at deres nedskæringer betyder kvalitetsforringelser".

"På sine egne præmisser er Struensee-rapporten såmænd et rimeligt stykke håndværk. Politisk-strategisk set er det jo ikke i sig selv et styringsredskab eller et egentligt nybrud. Rapporterne er en operationalisering af det gældende styringsparadigme i den offentlige sektor, populært sammenfattet som 'New Public Management'-styring", mener RUC-**lektoren**.

Finansministeriets standarder

Da RUC's Struensee-rapport blev offentliggjort i marts, sagde kilder til FORSKERforum, at dens operationelle form vil glæde Finansministeriets regnedrenge og kan blive en inspirationskilde for uddannelses-teknokrater, som gerne vil have dens standarder indført. Kataloget præsenterer letforståelige og kvantitative præmisser i en tid, hvor mange ledelser mangler redskaber til at vurdere aktiviteten – og til at svinge sparekniven.

Allan Dreyer: "Faglighederne indordnes i en strikt økonomisk rentabilitets-tænkning. Og operationaliseringen sker så konkret i et relativt detaljeret katalog, som kan indgå i prioriteringer og i beslutninger. I den forstand foretrækker jeg at se rapporterne som et symptom på universiteternes rammer som økonomiske brikker i et stort samfundsøkonomisk net. Men rapportens parametre og disponering lægger nogle spor ud – ikke bare på det økonomiske, men også på det faglige".

Bæredygtighed: Økonomisk rentabilitet fag for fag

Det mest interessante aspekt på faglighed er den første pind i kataloget, som handler om økonomisk/faglig bæredygtighed. Struensee-kataloget vejer alle fagområders rentabilitet m.m. i en vurdering af "bæredygtighed" på 10 parametre, hvor den økonomiske rentabilitet står for fire parametre, faglighed for to, og regelrammer (akkreditering og dimensionering) for to.

Den økonomiske rentabilitet udregnes på, om lønudgifterne til uddannelse tjener sig selv ind eller giver underskud, dvs. om fagets indtægter kan betale forskningsandel, administration og husleje m.m.

Faglig bæredygtighed vurderes på,

Emne:		Økonomisk re	
Uddannelse	STA	Dækningsbidrag for direkte lønomkostninger til uddannelse	Dækningsbidrag for lønomkostninger inkl. forskningstid
Historie	542	✓	✓
Europæisk etnologi	162	✓	✓
Danish culture	120	✓	✓
Forhistorisk arkæologi	82	✓	✗
Græske fag	34	✓	✗
Applied cultural analysis	33	✓	✓
Klassisk arkæologi	30	✓	✓
Latinske fag	29	✓	✗
Advanced Migration Studies	23	✗	✗
Middelalderkundskab	6	✓	✗
Oldtidskundskab	6	✗	✗

om der er tilstrækkeligt videnskabeligt personale eller studerende/kritisk masse på minimum seks vipere eller minimum 15 STÅ-studerende på fagområdet.

Og de sidste kriterier handler om,

- om fagets frafald overskrider Akkrediteringsinstituttets krav (om, at frafaldet ikke må være større end 15 pct.)
- om dimittendledigheden er mere end to pct. over fags landsgennemsnit (på 11,7 pct.) i år to efter afgangseksamen)
- om fagets gennemsnitlige uddannelsestid overstiger landsgennemsnittet med 33 pct.
- om faget er et af de fag, som er ramt af dimensionering.

Katalogets parametre former dagsorden og rammer

"Selv om det kraftigt understreges i rapporteringen og i ledelsens fremlæggelse, at Struensee-rapporteringer er åbne kataloger, som skal bruges til ledelsernes strategiske og økonomiske prioriteringer, så er deres kommissorium, parametre og scenarier jo klart med til at forme den dagsorden eller de rammer, som der 'kæmpes om' – herunder at få de nævnte områder med ind i debatten", forklarer politologen.

Katalogets nedslag og parametre lægger spor ud. Og det er svært at få andre dagsordener ind: "Rapportens form og resultat er jo et klart symptom på, at

Ud for det faglige

KU-hum': Faren fra Struensee

● Indtægter overstiger omk./krav opfyldt ✘ Omk. overstiger indtægter./krav ikke opfyldt

Stabilitet	Fremtidig bæredygtighed ¹					Akkreditering og dimensionering				
	Samlet dækningsbidrag (totalomkostninger for VIP-udnyttet faget)	Tilstrækkeligt optaget dimensionering for bachelor (inkl. takstforhøj.)	Tilstrækkeligt optaget dimensionering for kandidat (inkl. takstforhøj.)	Tilstrækkeligt optaget dimensionering for bachelor (ekskl. takstforhøj.)	Tilstrækkeligt optaget dimensionering for kandidat (ekskl. takstforhøj.)	Frafald	Dimittendledighed (gns. % ²)	Gennemførelsestid for bachelor	Gennemførelsestid for kandidat	Dimensionering
✘	✘	✓	✓	✓	✓	✘	✓ (12%)	✓	✓	✘
✘	✘	✓	✓	✓	✓	✘	✓ (18%)	✓	✓	✘
✓	✓	–	–	–	–	–	– (1/7)	–	–	✘
✘	✘	✓	✓	✓	✘	✘	✓ (11%)	✓	✘	✘
✘	✘	✘	✘	✘	✘	✘	✓ (0%)	–	–	✘
✓	✘	–	–	–	–	✓	✘ (28%)	–	✓	✓
✓	✘	✘	✘	✘	✘	✘	✓ (4%)	✓	–	✘
✘	✘	✘	✘	✘	✘	✘	✓ (0%)	–	–	✘
✘	✘	–	–	–	–	–	– (1/7)	–	–	✘
✓	✘	–	–	–	–	–	– (1/7)	–	–	✘
✘	✘	–	–	–	–	–	– (1/7)	–	–	✘

Farverne rød/grøn angiver fagenes bæredygtighed for de enkelte parametre, og alle uddannelser kommer ud med negative totalomkostninger / dækningsbidrag. (Alle SAXOs uddannelser er ramt af regeringens dimensioneringsplan)

universiteterne er ekstremt økonomisk pressede. For at få økonomi og aktiviteter til at harmonere, er vi pinedød tvunget til at gøre noget, der ligner det, som kataloget angiver! Der er i praksis meget lille handlerum”.

RUC-lectoren henviser til, at kataloget kynisk angiver, hvilke områder der er mindst bæredygtige og bør nedlægges eller fusioneres med andre. Det angives, hvordan (forberedelses-)normer kan forringes, uden at man går under minimumskravene (dikteret i akkrediteringer). Det angives, hvordan RUC's administration kan centraliseres og effektiviseres: ”Og alt sammen sker uden kvalitetsvurdering eller -hensyn”.

KU-tillidsmand: Økonomi bag alle parametre

KU-humaniora har også været udsat for Struensees analyse-skematik, og herfra siger vip-tillidsmand Jørgen Staun: ”Overordnet mener jeg altså ikke, at der står noget i Struensee-rapporten, som vi ikke vidste i forvejen. I den forstand kan den ikke bruges til ret meget og er nærmest spild af penge. Langt de fleste forslag i alle rapportens fem analysespor er enten velkendte besparelsesområder som allerede er genstand for analyse og forandring, eller faktisk områder, som ikke vil kunne udløse nævneværdig besparelse”.

Men på linje med RUC-politologen

adværer RUC'eren også mod bæredygtigheds-parametrene:

”KU-rapporteringens enkeltdata kendte vi i forvejen, men Struensee-rapportens parametre og sammenstilling er alligevel lidt chokerende, når der opereres med regnestykker om ’bæredygtighed’. Selv om det foregives, at det er baseret på både økonomi og faglighed, så er det altså økonomi, som ligger bag alle parametre! Og inden for hum-fagligheden er vi slet ikke vant til at tænke i de baner – selv om vi er vant til at skulle forsvare os og begrunde vores fag ud fra ’nytte og relevans.’”

Struensee har ikke blik for humanioras faglighed

”Struensee har således ikke forståelse for humanioras adelsmærke, at humanistisk faglighed kan være noget i sig selv, at det er dannelsesfag, at fagene i en bred faglighed er med til at definere, hvad der er et uni’ m.m.”, mener KU-tillidsmanden.

”Sat på spidsen: Udefra set er Struensees teknokratiske løsninger selvfølgelig. Men konsulenterne aner ikke, hvad der er på spil rent fagligt! Derfor er det farligt, hvis regnedrengenes økonomiske spor kommer til at være redskab for ’effektivisering’, som ikke er fagligt begrundede”.

”Struensees regnestykker om ’bæredygtighed’ er teknokratisk indbydende. Og selv om det foregives, at det er baseret på både økonomi og faglighed, så er det økonomi, som ligger bag alle parametrene. Faren er så, at KU-hum's ledelse bruger rapportens økonomiske beregninger til at nedlægge hum's brede faglighed, som er fakultetets adelsmærke”, forklarer vip-tillidsmand Jørgen Staun, som vurderer, at den interne faglige modstand blandt både VIP-er, TAP-er og institutledere er så stor, at fakultetsledelsen næppe tør gøre noget så drastisk, når der ikke kan skabes konsensus om en så vigtig beslutning.

Konkret var der elementer i rapporteringen om KU-hum', som han studsede over:

”Der er fx forslag om besparelser via ’harmonisering’ af normer, herunder sammenlægning (14 mio.) og omlægning til flere fællesforelæsninger (8 mio.). Men det er et væsentligt indgreb i humanioras (undervisnings-)former, fordi det er velkendt, hvor vigtig tæt kontakt er mellem lærere og studerende for at fastholde de studerende og undgå frafald”.

Henstilling: Afbureaukratisér

”Der var også nogle underlige diskrepanser, hvor enkelte store fag (fx engelsk) kom negativt ud af bæredygtighedsmålingen. Og så var der omvendt beregninger, som viste, at nogle mindre uddannelser faktisk er udmærket rentable, selv om de længe er blevet beskyldt for det modsatte.”

Overordnet kalder han mange besparelsesforslag for velkendte, og han tvivler på det reelle besparelspotentiale, fx effektivisering af indkøb og sammenlægning af institutter. Undtagelsen er reduktion af bygningsmassen, selvom det også er begrænset, hvor mange kvadratmeter fakultetet kan opgive.

Men det gælder også forslagene om effektivisering af hum's administration, som Staun dog vil undlade at kommentere nærmere på:

”Her vil jeg nøjes med at sige, at dette spor kunne blive inspiration i ministeriet til en generel afbureaukratiseringsproces, hvor der kan slækkes på detailstyring, kontrol og indberetning m.m. – så de stadigt færre ressourcer faktisk kan bruges på kerneydelserne, forskning og undervisning.”

Kynisk anbefaling: Brug flere deltids-vip'

VIP/D-VIP ratio på RUC			VIP/D-VIP ratio i sektoren, 2014		
Hoved-område	VIP/D-VIP	Andel VIP i pct.	Hoved-område	VIP/D-VIP	Andel VIP i pct.
HUM	4,1	81%	HUM	3,0	75%
SAM	6,1	86%	SAM	1,6	61%
NAT-TEK	5,7	85%	NAT-TEK	6,3	86%

EKSEMPEL. Fordeling mellem fast-vip og deltids-vip på RUC. Struensee's hovedkonklusion er, at alle fag har ret til at bruge flere d.vip'ere.

Balancen mellem løst- og fastansatte er et stort dilemma på mange fag. Fagene bruger de løstansatte som buffer, så de fastansatte kan få tid til at forske, og det opleves af de løstansatte som at de låses i stillinger uden karriereperspektiv.

Men de løstansatte har ingen forskningstid, og af hensyn til kravene om, at der skal leveres forskningsbaseret undervisning – ved de fastansatte lektorer og professorer – har akkrediteringsmyndighederne stillet minimumskrav til vip-lærere pr. studerende: D-vip ratioen må højst være 25 pct. under hovedområdet set på landsplan.

Struensee-rapporten har en kontrolversiel tilgang til brugen af deltids-vip'ere i undervisningen. I stedet for at gå ud fra det problematiske i at (mis-) bruge denne gruppe som buffer til at gennemføre billig undervisning, så påpeger rapporterne, at RUC og KU-hum' ikke bruger denne mulighed fuldt ud:

- Især på RUCs samf' lokaliseres der et stort sparepotentiale. Her har man en fast-vip andel på 86 pct. men den kan sættes ned til 61 pct. (og stadig overholde akkrediteringskravene)
- KU-hum' fast-vip andel på 72 pct. men den kan sættes ned til 69 pct. (og stadig overholde akkrediteringskravene).

Hvis nogle fag udnytter deres kvote af instruktører og deltids-vip'ere til at undervise kan der spares penge, da fagene ikke skal betale forskningstid for dem og da deres timeløn er lavere.

RUC-forslag: Lav 22 fastansatte om til d-vip'ere

Der kan faktisk hentes en del millioner på denne øvelse. På RUC kan 15 pct. af de samlede besparelser hentes på dette felt. På KU-hum' er det over 20 pct.

Hvis RUC udnytter minimumsrammer og -normer (fx i krav til akkrediterings-godkendelse) fuldt ud, så giver det en besparelse på 17 mio. kr (2019) ved at erstatte fastlærere med d-vip'ere:

"Det estimeres, at der kan opnås et

potentiale på 17 mio. kroner ved at øge d-vip -andelen til den maksimalt tilladte andel ..." (RUC-kataloget s. 7), hvis RUC skal udnytte akkrediterings-minimum fuldt ud.

Kataloget forklarer, at d-vip'erne er billige. De skal kun aflønnes for undervisningstiden og ikke for forsknings- og øvrig tid. Besparelsen kan groft sagt ske ved at nedlægge 22 fastansatte vip'ere og omgøre dem til d-vip'ere.

Hvis **KU-hum'** udnytter minimumsrammerne fuldt ud, så kan det give en tilsvarende besparelse på 13 mio. årligt: "Dette vil ved fuld indfasning bidrage med ca. 13,4 mio årligt, hvoraf de 10 mio. kommer som følge af reduktion i forskningsdækningen, men ca. 3 mio. kommer som følge af lavere timeløn" (KU-kataloget s.6/64).

Kritik: Forbedrer ikke uddannelsesstandarden

Forvaltningsforsker Allan Dreyer fra RUC mener, at Struensee-katalogets anbefaling er kynisk økonomi. Der indgår ikke faglighed i regnestykket:

"Det er et stort dilemma og urealistisk at argumenter imod flere d-vip'ere, når vi er stillet overfor så bastante sparekrav. Den ansættelsesgruppe er jo traditionelt en 'buffer' i afviklingen af undervisningen, som er attraktiv for ledelsen, fordi de groft sagt koster det halve af de fastansatte. I den forstand bidrager Struensee-rapporten ikke til at forbedre standarderne ...",

"Men det er da uholdbart, at argumentet for deres ansættelse ikke er faglig – som et vigtigt supplement – men rent økonomisk. Samlet set skal der jo være en vis andel af fastlærere, som skal garantere den forskningsbaserede undervisning og som skal stå for den daglige drift. I den forstand er der da – samlet set – ingen tvivl om, at det vil være en kvalitetsforringelse, hvis mere af undervisningen skal baseres på minimumsstandarder på alle fagområder – uden faglige hensyn til særlige forhold ..."

Tre hum-scenarier til neddrosling

Inden for Struensees logik er der forskellige scenarier for økonomisk/faglig beskæring af humaniora, som fakultetet må tage stilling til, forklarer **vip-tillidsmand Jørgen Staun**. I Struensee-kataloget omtales det som 'personaletilpasninger', og nedskæringer af staben kan effektueres på forskellig måde:

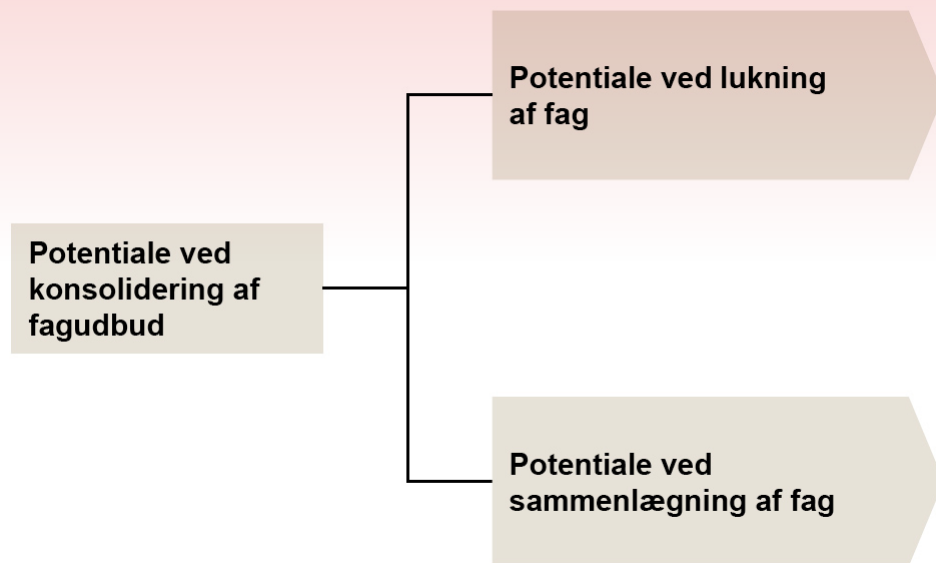
1 Rapportens første scenario peger først og fremmest på nogle yderfag, som ikke er rentable, fx finsk. Nogle fag har simpelthen så lille studentermasse, at det er svært at gennemføre undervisningsforløb på både BA- og kandidattrin, så her er der en vis økonomisk/faglig ræson i ændringer", forklarer vip-tillidsmand Jørgen Staun og tilføjer: "Det er dog samtidig vigtigt at sikre retskravsbachelorer, når fag nedlægges".

2 Men så er der de mere problematiske scenarier for neddrosling:

"Et andet scenario er nedskæringer af udvalgte fag. Struensee peger på – og det samme gør jo politikernes planer om at indføre et 'beskæftigelsestaxameter afhængig af fags beskæftigelsesgrad – at nogle fag er mere 'brødløse'. Men nedlæggelse af fag skærer jo direkte ind i dannelsesdiskussionen: Skal et civiliseret samfund have universiteter med en bred faglighed? Og der kan stilles stort spørgsmåltegn ved, om nogle hum-fag faktisk er så 'brødløse' som bæredygtighedsskemaet lægger firkantet op til – handler det ikke bare om, at de har mere utraditionelle ansættelser?", spørger han.

3 Det tredje effektiviserings-scenario handler om, at de enkelte fag indsnævrer deres faglighed: "Struensee foreslår 'harmoniseringer', og det kan jo ske på mange måder, fx ved at indsnævre fagligheden i studieordninger og kursusudbuddet, så det bliver mere standardiseret. Det bør kun ske efter en faglig prioritering. Og det er faktisk allerede sket i nogen udstrækning, men det er slet ikke så nemt, kræver meget administration og tager pokkers lang tid."

Det tredje scenario har KU-hum's fakultetsledelse faktisk allerede leget med i form af et forslag til nyt uddannelseslandskab i foråret, som bl.a. foreslår brede indgange på BA (og dermed nedlæggelse af bred faglighed). Men det blev internt mødt med massiv modstand i høringsvar.

RUC: Sparepotentiale i fusioner?

”Struensee-rapporten er på sine egne præmisser og med væsentlige forbehold et stærkt indlæg i RUC’s løbende strukturdebat: Kan nogle fag lukkes eller fusioneres? Skal vi fortsat have projektarbejde, eller skal der være flere masseforelæsninger på basis-uddannelserne, som ikke er så ressourcekrævende som projektundervisningen? Skal RUC stadig have den naturvidenskabelige gren, som tilsyneladende er den mindst rentable?”, spørger RUC-lektor Allan Dreyer Hansen, der er politolog.

Overvurderet: Spareværdi på sammenlægninger

”Men det er absolut min vurdering, at rapporten overvurderer spareværdien (14 mio. kr.) på sammenlægning af fagområder. Allerede i dag er der nemlig et omfattende samarbejde på tværs, og der er allerede et stort sammenfald i økonomien mellem fagene. Struensee har ikke gennemskuet, hvor meget samarbejde, der allerede finder sted på tværs, hvor en formel fagfusion kun vil give en begrænset økonomisk gevinst,” forklarer han.

”Og på samme måde kan der også være nogle grænser for harmonisering af normer (sparepotentiale 32 mio. kr.), for der kan være gode fagspecifikke begrundelser for, at nogle har bedre forberedelsesnormer end de 2,5 timer pr. konfrontationstime, som er angivet af rektoratet. Men det er et meget kompliceret

regnestykke, som også inddrager traditioner og historiske privilegier.”

Undervurderet: RUC’s kompleksitet

”Struensee undervurderer, hvordan RUC’s økonomi er sammenflettet, og derfor overvurderes sparepotentialet. Struensee baserer sin analyse på økonomi pr. enhed, groft sagt om fag er ’bæredygtige’ og det er nyt og problematisk på RUC. Vi er jo ikke fakultetsopdelt på traditionel vis. Strukturen med basisuddannelser og projektorganisering m.m. betyder, at lærerne bevæger sig på tværs af institutter og snævre fagområder. Derfor er det faktisk vigtigt, hvilken enhed (institut eller fag) man baserer analysen på. Vi har jo en opdeling, hvor løn/ansættelse er på institutter, men uddannelser på fag. Hvor udgifter og indtægter skal rubriceres, er derfor ingen selvfølge, og det faktiske kan være misvisende”, forklarer lektor Allan Dreyer.

”Rapporten er i den forstand et indlæg i den løbende debat på RUC om, hvem der ’tjener penge’ og hvem ikke, for der er ingen tvivl om, at nogle fag bidrager til fælleskassen og andre ikke. Og uden at jeg mener, at økonomien alene skal styre prioriteringerne, så bidrager Struensee-rapporten med nogle bestemte data, hvor jeg bare påpeger, at der kan være uklare afgrænsninger og dermed også mudrede økonomier.”

RUC: Et hjælpemiddel med mangler

Struensee-rapporten afspejler direkte og indirekte RUC’s kompleksitet og de svære prioriteringer, som rapporten indgår i, mener **lektor Poul Bitsch Olsen**, som er organisationsforsker og var medlem af Akademisk Råd indtil maj. Han er positiv overfor Struensee-rapporten som redskab, men med forbehold.

”Rapporten bidrager på nogle måder til synliggørelse af nogle interne strukturelle problemer på ethvert universitet. Rapporten fortæller fx utvetydigt om, hvilke fagområder der har ’overskud’, og hvem der har ’underskud’ på uddannelsesdriften i efteråret 2014/foråret 2015. Det er en ret kort periode, der ikke alene kan være grundlag for en strukturel plan, for turbulens er en velkendt ting i uddannelsesverdenen, men tallene kan måske motivere, at synsmåden skal kvalificeres mere i konkrete analyser, der har en større soliditet. Andre regnestykker – fx om overdækning og underdækningen på forskningssiden – fremgår kun indirekte,” siger han.

”Sådan en rapport omfatter ikke rigtigt, at der er identitet og specielle måder at skabe kvalitet på, som hører til netop den uddannelses- og organiseringsstruktur, som er etableret på RUC. De hensyn må fortsat varetages i miljøer og administration på en konkret måde som ikke er belyst i rapporten”.

Men hvad med forskningsdækningen?

”Rationalet bag Struensee-rapportens scenarier er en økonomisk rationalitet. Som sådan er det en oversigt og et hjælpemiddel til at få foretaget nogle prioriteringer”, siger lektoren.

Men det betyder så også, at der er vigtige elementer, som ikke kommer frem:

”Man skal være opmærksom på, at rapporten har en økonomisk tilgang, og det betyder, at der er centrale elementer som ikke tematiseres. Struensee konstaterer, at de formelle (akkrediterings-) minimumskrav giver plads til flere deltids-vipere på bekostning af fastlærerne (og deres forskningsandel). Som tallene viser, er der stor forskel på, hvor denne løsning er mulig. Og man er nødt til at svare på et spørgsmål om, hvad man vil gøre med de forskere, som bliver til overs på de områder hvor en væsentlig øget brug af d-vip er mulig, og som vil erstatte vip-stillinger.

Soppe-didaktik

Studerende sendes tilbage i skole. Studierne skæres op i stadig mindre bidder. Det giver flere gennemførelser, men også mindre selvstændige studerende, siger pædagogikforsker

Gå altid kun ud til navlen.

Sådan lyder den klassiske baderegul, som voksne i generationer har indprentet deres børn, gerne suppleret med en formaning om altid at have en voksen ved sin side.

Men disse principper hører ikke kun til på halvfjerdsernes danske badestrande, men også på nutidens universiteter. Det mener **postdoc ved DPU Laura Louise Sarauw og RUC's rektor Hanne Leth Andersen**, der har studeret og sammenlignet udviklingen af studieordninger på 11 bacheloruddannelser siden universitetsloven i 2003 og frem til i dag. Tendensen, de kan konstatere, kalder de for 'soppedidaktik'.

"For at være sikker på, at de studerende kommer igennem, sørger mange uddannelser nu for løbende aflevering og feedback. Moduler deles op i flere små eksamener, og stoffet bliver bidt op i mindre bidder. Det betyder, at studerende har lettere ved at overskue studierne, at de består af flere eksamener, og at der står mindre på spil ved hver enkelt eksamen," fortæller Laura Sarauw.

Aldrig på dybt vand

Nemmere at overskue studiet, flere består deres eksamener. Det lyder som enhver universitetspædagogs våde drøm. Men medaljen har en bagside. For selv om det er sikkert at soppe, så er det ikke nødvendigvis måden, man bliver god til at svømme.

"Konsekvensen kan være, at den studerende ikke får mulighed for at prøve sine grænser og selvstændighed af i en situation, hvor der ikke er noget givent svar i forvejen. Man kommer aldrig på dybt vand og kommer til at arbejde selvstændigt med projektarbejde over længere tid," siger Sarauw.

Ændringerne i de 11 studieordninger er forskellige og peger ikke alle i samme retning. Men overordnet set er tendensen, at der er blevet mindre valgfrihed mellem studieelementer, flere fastlagte

“

Moduler deles op i flere små eksamener, og stoffet bliver bidt op i mindre bidder. Det betyder, at studerende har lettere ved at overskue studierne ...

Laura Louise Sarauw

rækkefølger for uddannelsernes moduler, flere små moduler med få ECTS og prædefinerede læringsmål, og flere eksamener med intern censur.

Flere studenter-typer

Alt i alt peger det på, at studieordningerne har fået en større grad af målstyring, hvor målet først og fremmest er, at de studerende kan bestå og gennemføre, og helst på normeret tid.

"Den udvikling af studieordninger er svar på mange ting – fremdriftsreformen, men også på, at vi i stigende grad har forskellige studerende med forskellige forudsætninger og forventninger. Og studieordningerne skal kunne rumme alle i deres forløb. Det, vi sætter spørgsmålstegn ved, er ikke, hvorvidt uddannelserne skal kunne rumme forskellige typer af studerende. For det mener vi, at de skal. Men vi spørger til, om det aktuelt sker på bekostning af de studerendes selvstændige arbejde med stoffet. Altså den type læring,

“

Man kan ikke have undervisning, som man kan gå til flere forskellige eksamener i, og man kan heller ikke have flere forskellige undervisninger, som leder til den samme eksamen. Man er simpelthen nødt til at have det 1:1. For ellers kan de administrative systemer ikke klare det (...). Jeg er sikker på, at det næste, vi kommer i gang med, er at lave meget strukturerede forløb, så folk ikke skal vælge så meget.

(Studieleder, humaniora)

der tager længere tid, hvor man får nogle udfordringer og har mere på spil, og hvor man måske også risikerer at få en dårligere karakter."

Middelmådig karakterskala

Sarauw kæder udviklingen sammen med skiftet fra 13-karakterskalaen til 12-skalaen. Umiddelbart har karaktersystemet intet med kompetencestyring og fremdriftsreform at gøre... og så alligevel...

"Med det afskaffede 13-tal er der ikke længere nogen belønning for at gøre det enestående, det selvstændige. Det handler om at sikre bredden i stedet for at sikre eneren," siger hun.

Hun vurderer, at den middelmådige tilgang, der kommer til udtryk i det nye karaktersystem, smitter af på de studerende og får flere til at tænke middelmådigt. En tendens, som, hun mener, er blevet særligt forstærket efter fremdriftsreformen, hvor mange oplever et øget pres for at bestå til tiden og derfor vælger den sikre vej.

"Jeg kan se det i mine fokusgruppeinterviews: De studerende efterspørger en opskrift, dels fordi de er bange for ikke at bestå, men også fordi de gerne vil have 12. Og der står i bekendtgørelsen, at hvis man lever op til læringsmålene i studieordningen, skal man have 12. Så det handler bare om at følge opskriften. Så det er blevet den nye standard og blåstempling af, at man er god," siger Sarauw.

Feedback er ikke altid bedst

En af de didaktiske konsekvenser af mere styrede og kortere forløb er en hyppigere opfølgning og dermed feedback til de studerende. Netop ønsket om mere feedback har været en af studenterbevægelsens stærkeste krav de senere år.

"Der er ikke i sig selv noget dårligt i, at stoffet bliver delt op i små portioner – kun det, at de studerende sjældent får lov at arbejde selvstændigt. Man kan sige, at det er meget fair, at en læringsproces er kontrolleret. Men man kunne jo mene, at

Eksempel på en 42-timers arbejdsuge på 1. semester af BA-uddannelsen i retorik

Undervisningstimer er markeret med kursiv og gråt. Ekstra aktiviteter er markeret med blå.

	Mandag	Tirsdag	Onsdag	Torsdag	Fredag
Kl. 8	Stemmeopvarmning (15 min.) Teoritekst til Stemmebrug	Retorisk skrivning sprog og stil		Stemmeopvarmning (15 min.) Litteratursøgning, tekster fra nettet/ Absalon/ mail/It-redskaber mv.	
Kl. 9	Forberedelse til Retorisk teori og analyse: læsestof og øvelser		Arbejde på artikeludkast til Retorisk skrivning sprog og stil	Forberedelse af teori- og analysetekster til Retorisk skrivning, sprog og stil	Studiegruppe: spørgsmål og diskussionspunkter til Introduktion til retorik
Kl. 10			Forberedelse til Retorisk teori og analyse: teori- og analysetekster		
Kl. 11	Stemmebrug			Forberedelse til masterclass: Læsning af artikler	Retorisk teori og analyse
Kl. 12	Frokost	Frokost	Frokost	Frokost	Frokost
Kl. 13	Studiegruppe: Forberede gruppeoplæg til Retorisk Teori og analyse	Studiegruppe: spørgsmål og diskussionspunkter til Retorisk teori og analyse	Retorisk skrivning, sprog og stil	Efterbehandling af tirsdagens og forberedelse af fredagens teori- og analysetekster til Retorisk teori og analyse	Masterclass i Retorisk skrivning, sprog og stil
Kl. 14		Retorisk teori og analyse			Retorisk skrivning, sprog og stil
Kl. 15	Forberedelse til Retorisk skrivning sprog og stil: teori- og analysetekster				Stemmebrug
Kl. 16					Efterbehandling af ugen, nedskrivning af ugens vigtigste nye pointer
Kl. 17	Foredrag i Retorikforeningen		Stemmeopvarmning (15 min.) Litteratursøgning, tekster fra nettet/ Absalon/ mail/It-redskaber mv.		
Kl. 18					
Kl. 19			Forberedelse til masterclass: Læsning af artikler	Møde i studiegruppe	
Kl. 20			Forberede møde med studiegruppe		

Elevgørelse: På KU HUM får de studerende udleveret vejledende skemaer. Baggrunden var undersøgelser, der viste, at de studerende havde svært ved at finde ud af, hvordan de skulle planlægge deres tid.

formålet med et universitetsstudie i høj grad også er, at man på et tidspunkt skal kunne hæve sig op over de små enkeltopgaver.”

Gør de studerende i virkeligheden sig selv en didaktisk bjørnetjeneste med deres feedback-krav?

”Det er et interessant spørgsmål. Der er gået mode i feedback. Fokusgruppedeltagere siger til mig, at de savner at blive set som enkeltindivider. Måske på grund af det øgede optag oplever mange, at de let forsvinder på universitetet. Og mange – især fra ikke-boglige baggrunde – udtrykker et stort behov for at blive set og få at vide, om de er på rette spor med det faglige, som for mange er en ny verden.

“

De største problemer, vi ser i forhold til fremdriftsformen, er, at de studerende får dårligere tid til at modnes som personer. I gamle dage har de ligesom selv kunne finde ud af det stille og roligt. Det er rigtig nok, at det har betydet, at du er indskrevet i længere tid. Men (...) det har jo været selvfinansieret og de har udfyldt en masse roller, hvor de har modnedes, og det er ikke nogen tvivl om, at de har været dygtige. Altså, det er jo dét, man bliver dygtig af. Så uddannelseskvaliteten falder. Dét er der simpelthen ikke tvivl om.

(Studieleder, naturvidenskab)

Hun tilføjer, at hun i forbindelse med en spørgeskemaundersøgelse blandt godt 4500 studerende netop har spurgt til sammenhængen mellem arbejdsformer og læring, og her konstaterede hun, at feedback ikke lå i toppen blandt de mest effektive didaktiske værktøjer.

Skemalagt specialeforløb

Det er ikke kun i undervisningsmodulerne, at soppedidaktikken gør sig gældende. Laura Louise Sarauw peger også på specialet og bacheloropgaven.

”I dag skal specialet skrives på et halvt år, hvilket mange steder reelt betyder 3-4 måneder, fordi det også skal bedømmes inden for 6 måneder. Derfor er man mange steder begyndt at strukturere specialetiden i mindre bidder, hvor du arbejder du med teori, metode og så videre. Igen er resultatet, at mange aldrig får mulighed for selv at skulle arbejde med at strukturere en proces og være på dybt vand. Sagt i erhvervstermer, så lærer de ikke at være projektledere på deres akademiske projekter.”

Men uddannelserne skal håndtere rekordstore årgange og et fagligt bundniveau, mange mener, er lavere end før. Er der andet at gøre end at tilrettelægge studierne, så flest studerende kan gennemføre?

”Jeg synes, der er mange ting, man kan gøre. Man kan lave om på karaktersystemet. Helst fjerne det, men ellers genindføre noget, der belønner studerende, der

går andre veje. Og så er det ikke sikkert, det giver bedst mulig læring, at studerende skal igennem i samme tempo, sådan som vi ser det med fremdriftsreformen.”

Ud over politiske ændringer – hvad kan den enkelte studieleder eller studienævnet gøre?

”De kæmper jo virkelig deres kampe. Og de skal selvfølgelig sørge for, at flest muligt består deres eksamen. Så for mig at se gør rigtig mange studieledere det rigtige. Noget af det, man siger, der virker, er at ændre på eksamensformerne. Hvis man kan lave nogle eksamensformer, som både giver studerende løbende feedback og også belønner for selvstændighed. Det vil man kunne inden for nuværende bekendtgørelse.

Men det er også ressourcspørgsmål. Og tendensen går mod, at vi hverken har råd til mere vejledning eller feedback.”

lah

KILDE: Laura Louise Sarauws og Hanne Leth Andersens undersøgelse af studieordningernes udvikling er beskrevet i artiklen ’Målstyring og fremdrift: Soppedidaktik og fremtidens vidensarbejder’, udgivet i Dansk Pædagogisk Tidsskrift nr. 2, 2016.

Citater er plukket fra undersøgelsen forår 2015

'Kære Universitet

Brev fra en skyggeeksistens

Videnskabelig assistent, som foretrækker at være anonym, fortæller om sin karriere, som ikke rigtig er der, og hvordan det påvirker hans liv

Jeg skriver til dig, fordi jeg har det svært med den måde, du fungerer på. Den måde du tager dig af, eller rettere, ikke tager dig af, os opkomlinge. Os der gerne vil arbejde hos dig, arbejde for dig. Os der ikke har faste ansættelser og tilbringer et arbejdsliv i usikkerhed og uvished om, hvorvidt vi nu kan blive hos dig – eller må forlade dig. Os der investerer i dig, men ikke længere og meget mindre end tidligere, kan være sikre på, at vi får noget ud af det. Os der underviser og vejleder på tværs af fag og faglighed, men som lever i skyggen og på kanten af dig.

Da jeg blev færdig som kandidat på universitetet, KU's humanistiske fakultet, var jeg klar til at blive. Klar til at gøre de investeringer, som der skulle til for at gøre sig hos dig – på universitetet. Det lå og ligger i murene, i ånden, i omgangen med hinanden, at det er kaldet, der skal trække læsset. Det ved du.

Man bliver ikke hos dig for pengenes, men for arbejdets, skyld.

Og man bliver heller ikke hos dig for de sikre ansættelsesforholds skyld. Deltidsansættelser inden for områder, som ligger langt fra og i periferien af ens faglighed, vejledning af projekter som er til overs, deltagelse i projekter man ikke har været med til at starte og ikke er med til at slutte, er langt fra unormalt. Man har med andre ord ikke råd til at sige nej, for så er der bare en anden, der siger ja.

Det vidste jeg alt sammen godt, dengang i 2008, hvor jeg som nyudklækket kandidat ryddede kalenderen for at undervise to timer om ugen på kandidatuddannelsen på mit fag. Forberedelsestaksten var 3,5 og jeg brugte vel nok det

firedobbelte. Det var hårde lærepenge, men semestret efter var der et halvt modul mere plus nogle timer som videnskabelig assistent. På papiret 14 timer, i praksis fuld tid.

I 2009 var der så hul igennem til først en fuldtidsprojektansættelse og siden, i 2010, et ph.d.-stipendiat. Kanon. Lykken var gjort, investeringerne gav pote. Tre

år med fast indkomst, og ikke mindst var vejen til det forjættede lektorat, fastansættelsen, betydeligt forkortet.

Og hvordan blev det så at være ph.d.-stipendiat? Nu kunne jeg fortælle dig om, at de tre år som ph.d.-stipendiat heller ikke var nogen dans på roser,

- at ECTS-systemet er vilkårligt og bureaukratisk,
- at sygedage ikke tælles med i ens stipendiat (medmindre du er syg i tre sammenhængende uger), at det samme gælder for omsorgsdage,
- at man ikke får timer for deltagelse i afdelingsmøder og som sådan stadig holdes udenfor.

Men ok, sammenlignet med årene inden, så gav ph.d.-tiden en faktisk økonomisk sikkerhed og en faglig forankring og udvikling. Det var (relativt) privilegeret.

I umiddelbar forlængelse af mit stipendiats udløb søgte og fik jeg en stilling som videnskabelig assistent på mit institut. Fuld tid, men tidsbegrænset, sådan er det med videnskabelig assistentstillinger, og det forstår jeg godt. Du skal jo sikre, at undervisningen er forskningsbaseret (også selvom du i stedet for den ene videnskabelige assistent, som oftest ansætter en anden eller "blot" en ekstern lektor).

Det første semester i min nye stilling underviste jeg 18 timer om ugen og havde 106 studerende til eksamen. Et stramt semester, med et ph.d.-forsvar oveni og en postdocansøgning til FKK.

Det efterfølgende semester var ikke meget bedre; kun 12 timers undervisning,

men på grund af en kollegas sygemelding – en ekstern lektor som gik ned med stress – stod den igen på eksamineringer af omkring 100. Hertil kommer så diverse ansøgninger og artikel-skrivninger.

Og den historie gentog sig så semestret efter.

Og hvor var du? Uni? Kunne du ikke se mig?

Jeg stod lige der. I midten af det hele og sørgede for, at en hulens masse studerende kunne komme igennem systemet; at der blev produceret STÅ i massevis, som jeg ved, at du elsker. Hvorfor kom du ikke over og roste: Godt gået?

Er det, fordi det i virkeligheden ikke er nok at være en underviser på "gulvet"; fordi du stadig værdsætter dem på kontorene, dem med forskningsmidlerne, højest? Og i så fald, hvorfor tillod du så, at jeg skulle undervise så meget, at det næsten var umuligt at skrive forskningsansøgninger såvel som artikler?

Nogle taler om, at vi, og du, er ved at uddanne et nyt proletariat – "precaritaten" – og at mange af os på universiteterne, som i andre dele af samfundet, befinder os i en prekær situation; at vi så at sige skal leve med og finde strategier til at håndtere, at vi er udskiftelige, erstattedelige, fordi vi har en hverdag præget af social usikkerhed på grund af fragmenterede og økonomisk deregulerede arbejdsmarked, med korte og relativt lave lønninger. Som også du, uni, er blevet en del af.

Det er i hvert fald min oplevelse.

Og det er en oplevelse, der ikke bliver mindre brutal af, at den på mange måder markerer, at de indvielsesritualer, som jeg har deltaget i som indgang til en karriere, ikke har været en adgangsbillet til nogen som helst form for sikkerhed; hverken socialt, økonomisk eller symbolsk. Til ritualerne hører

- de mange, mange gratis "interesse-timer" jeg lagde i begyndelsen af min karriere hos dig, de mange, mange

kampe jeg har kæmpet for at forsvare, forklare og kvalificere, at vores fornemmeste opgave er at kunne yde en hensynsløs kritik af alt bestående og

- at kaldet, ikke penge, er omdrejningspunktet,
- de mange mange opgaver jeg har læst i weekenderne,
- de mange, mange timers vejledning jeg har givet ekstra, fordi det var nødvendigt.

Selvom du over de sidste ti år har produceret mere end dobbelt så mange ph.d.ere, som du gjorde før, så har du ikke ændret grundlæggende på dine forståelser og din strukturelle rammesætning af, hvem det er, der får din opmærksomhed.

Rekvirering af forskningsmidler, peer reviewed artikler og public appearances er, hvad du efterspørger, når vi er til ansættelsessamtale hos dig: hvad har du produceret, hvor meget, og hvor er det offentliggjort?

Du spørger aldrig: Er du god til at undervise?

Det er også et pres for de fastansatte hos dig, ved jeg. Men for os er det uhyrligt. Vi skal jo publicere og skrive ansøgninger ved siden af fuld undervisning – og i øvrigt i tættere og tættere konkurrence med hinanden, fordi du ikke har sørget for, at der er balance mellem antallet af ph.d.-stipendiater og postdocer og adjunkturer.

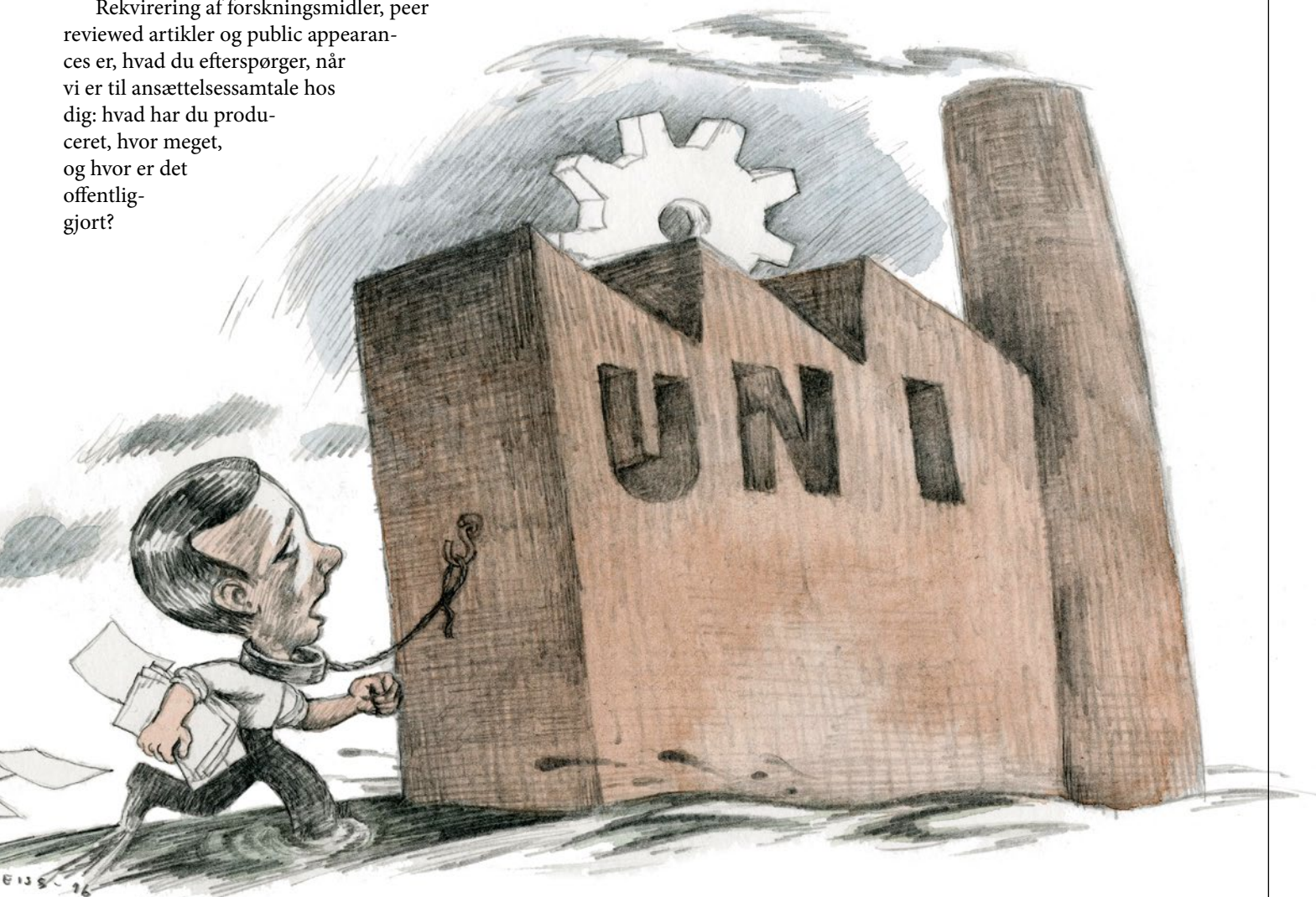
Og måske derfor – sådan er det faktisk – har nogle af de dygtigste folk inden for mit felt forladt dig inden for de sidste år. Fordi du ikke ser os og ikke gør noget for at beholde os. Fordi du blandt så meget andet indkalder os til MUS-samtaler og vedlægger en standard for samtalen, som er rettet mod de fastansatte. Og heri kan

vi læse, at medarbejderudviklingssamtalen er et redskab til at identificere og realisere medarbejderens potentialer og eventuelle behov for kompetenceudvikling. Og at samtalen er en samtale om, hvordan det kan imødekommes og forløses. Og at samtalen også vil give *feedback* til den enkelte medarbejder.

Stor er skuffelsen derfor, når vi så sidder i MUS'en og du hverken har sat dig ind i vores faktiske arbejde, hvilke roller vi faktisk udfylder, eller de fælles perspektiver i – min lyst og dine penge – at kompetenceudvikle os.

Og ved nærmere eftertanke: Hvorfor skulle du?

XX

Udgiveradresseret maskinel magasinpost id-nr.: 42026
 Alt henvendelse: dm@dm.dk, telefon 3815 6676

Dansk Folkeparti foreslog at beskære DR med 25 pct. Det fik DRs bestyrelsesformand Michael Christiansen til at gå ud med et usædvanligt defensorat for DR, hvor han talte om DRs demokratiske betydning som 'public service'.

Man har imidlertid ikke hørt Michael Christiansen - som formand for Aarhus Universitets bestyrelse – protestere så indædt mod besparelser på uni'erne. Det rådes der bod på her med lidt slet /erstat i Michael Christiansens DR-tekst (fra BERLINGSKE 6.8.2016):

'Til forsvar for universiteterne

Når DR-universiteterne på tværs af kanaler og platforme fagområder vælger at sætte samfundsmæssige temaer til debat ved at sætte journalistisk forskningsmæssig fokus på velfærdssamfundets udfordringer, på flytningstrømme, på terror, på miljøet m.m., ja, så gør vi det ved at inddrage søge at formidle til både unge og ældre i debatten. Det er betydningsfuldt for vores demokrati, at debatten ikke bliver for de få, men for de mange – at den demokratiske samtale sikres på tværs.

Derfor bliver jeg nødt til at gøre opmærksom på, at skærer man en fjerdedel af DR årligt 2 pct. på uddannelse og forskning – og oveni dimensionerer og målstyrer forskningen - som Dansk Folkeparti overvejer, Regeringen har gjort og fortsætter med, rammer det ikke alene DRs

universiteternes forskning og undervisning nyheder og kulturformidling. Det rammer i høj grad også de danske lyttere og seere den brede befolkning, som vil få markant ringere public service-tilbud, og beskæringerne vil ramme hele det kunstneriske miljø og det private produktionsmiljø i Danmark, erhvervslivets og den offentlige sektors mulighed for at innovere, ligesom kilderne til humanistisk og kritisk almindelse vil blive fattigere. Det vil betyde en journalistisk og kulturel forskningsmæssig og uddannelsesmæssig barbering af hidtil uset omfang.

VI ER I DR Universiteterne er dagligt i dialog med tusindvis af lyttere, seere studerende og brugere af DRs programmer studier og forskning, og vi forsøger at lytte og se, om vi kan gøre det endnu bedre. For

DR-universiteterne er til for os alle. Derfor er det også positivt, når folkets repræsentanter, politikerne, deltager i den vigtige og livlige debat om DR-universiteterne. Hvor meget og hvordan, DR-universiteterne skal finansieres, er således et politisk spørgsmål, ligesom politikerne i øvrigt lægger rammerne for både dansk-universiteterne som public service, mediestøtte til kommercielle dagblade og kulturstøtte uddannelsesbevillinger og forskningspenge. Heldigvis, for det er et væsentligt spørgsmål, hvordan politikerne ønsker at understøtte uafhængigt public service-indhold, der ikke løber efter kommercielle interesser nedspares, almindens politikerne foregiver, at det ikke går ud over kvaliteten

Bestyrelsesformand
 MICHAEL CHRISTIANSEN, AU